

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2.40 „

Numărul popular:

Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an 2— „
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fileri.
Manuscriptele nu se in-
napoiază.

Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730

Cutremur...

Scrie un patriot în patrioticul „*Budapesti Hirlap*”: — „Din patria noastră strămoșească, din Asia, a trebuit să venim, pentru că ne alunga o primejdie mai mare și decât dușmanul înarmat; — au secat întinsele șesuri roditoare, s'au prefăcut în pustietăți nisipoase câmpiile odinioară presărate cu floarea crinului, — în focare de cutremure și triste grămezi de ruine s'au preschimbât. Exploratori geografi găsesc orașe întregi, țări, îngropate în pustiu sur de nisip. Strămoșii noștri cu suflet divinator și-au căutat o patrie nouă. Le trebuia apă și pajiște. Umezeală și rodnicie. Și fiindcă le-au găsit aici din belșug, au descălecat pe pământul gras al șesului acestuia. Așa am trăit o mie de ani. Dar mâna tâlhărească a vremilor mai noi, a jefuit pământul acesta binecuvântat dela natură. Numai sunt păduri la șes, abia dacă se mai găsesc pești în râuri, — bogăția nemăsurată în pește a Tisei nu mai e decât o legendă. Seacă acuma și câmpia și crapă și se clatină. Scuturându-și trupul supt, câmpia ne dă de veste cu glas bubuitor că și ea trăește viața celor vii și dacă nu-i vom respecta legile, păcă-tui-vom mai cu osebire împotriva noastră înși-ne. Pe un pământ secătuit, gata să se prăbușască, nu e sigură nici chiar viața...”

Aceste melancolice reflexiuni sunt prilejuate, cum ați înțeles numai decât, de cereasca și pământea admoniție a cutremurelor de deunăzi. Științificește adică s'ar fi dovedit, că pricina lor n'ar fi fost

alta decât jefuitoarea gospodărie omenească, lăcomia de bunătățile pe cari pământul le dă oamenilor ca să trăiască din ele, dar nu ca să se îmbuibe și să se ghiftuiască după vorba celui feroce egoism, căruia nu-i pasă să vie, după dânsul, și potopul! — Din fericire, orice speranță nu l-a părăsit pe îngrijoratul patriot care dă alarma prin patrioticul „*Budapesti Hirlap*”, — ci crede și așteaptă ca „obșteasca tânguire, primejdia amenințătoare, să dea deopotrivă imbold științei, stăpânitorii, obștei întregi, pentru-ca făcându-și cu toții datoria, câmpia Ungariei să redevină ceea ce a fost, dulce și blând, credincios și neclintit pământ al patriei...”

Fi-va oare ascultat glasul acesta, — fi-a oare ascultat glasul pământului care a gemut de durerea că „până într'atâta a putut maghiarul să-i sugă vлага, puterea, sufletul”?... Nu știm; dar știm că nu numai pământul geme în țara aceasta, ci geme și făptura cea adevărată a lui Dumnezeu, secătuită și desvlaguită și ea de o așșideră tâlhărească gospodărie. Glasul pământului l-ați auzit; când oare veți auzi și glasul mulțimii?...

Se uscă iarba sub copitele cailor oardelor lui Attila, biciul lui Dumnezeu... Ceva din această blestămată moștenire să fi rămas urmașilor *vezérilor* poporului înrudit, care a călcat, peste câteva sute de ani, pe aceleași urme?... Patriotul lui „*Budapesti Hirlap*” aceasta pare a voi să o spună, căci nu înțelege el, de sigur, decât pe conducătorii, pe stăpânitorii acestui popor, atânci când dureros se tânguește, până în ce măsură *maghiarul* a putut să

sugă vлага, puterea, sufletul acestui pământ...

Maghiarul a dat, din sânul neamului său, pe acești conducători, oligarhia ce bântue de secole, și ale cărei isprăvuri au adus țara, și au adus locuitorii ei, acolo unde au ajuns, la margini de prăpăstii și sub amenințări de peire... Dar însuși maghiarul, când o licărire de adevăr și de prevedere îi luminează conștiința, ar trebui, trebuie, să-și unească glasul lui cu acela al celorlalte neamuri și mai oroposite încă, din această patrie a ajuns să ne fie comună, și să strige acelor stăpânitori cu mintea ușoară și cu inima haină, nu numai: ce-ați făcut cu pământul? — dar și: ce-ați făcut cu poporul?

Nu e mult de când am auzit iarăș oftatul, — și îl auzim mereu la răstimpuri: — „Nu e fericit maghiarul!” — Dar cum oare o să fie el vr'odată fericit, când aceia cari și-au luat asupra-le sarcina de a-i povățui pașii pe acest pământ, care este mai întâiu al lui Dumnezeu înainte de a fi al oamenilor, nu-l învață și nu-l îndeamnă decât la porniri de ură și de nedreptățire, în loc să propovăduiască și să practice ei însiși învățămintele de pace, bunăînțelegere, dreptate, frăție și egalitate pentru toți, — singurele fericitoare?...

Ei da, acestea nu pot fi propovăduite, ci trebuie nutrite acelea, — fiindcă altfel ar pieri, s'ar risipi ca fumul, întreagă puterea rău făcătoare a oligarhiei. Ea nu trăiește decât din zizania, din zavistia sămănată între oameni, între neamuri, și din blăstămatele ei roade. Acea este toată puterea ei, — și dacă o clipă

POVESTIRI ORIENTALE

Bogatul din Siria

de Gheorghe Coșbuc.

Am fost cândva prin Siria și eu
Și-am vrut să văd ce n'aș mai vrea să vreau.
Dar de-altă parte-am auzit cuvinte
Cum n'am mai auzit, nici mai cuminte,
Și nici mai sincer spuse de vr'un om.
Acum, fiindcă al cunoștinții pom
Și fructe dulci produce, ca și-amare,
Eu rupe-voiu din el ce mie-mi pare
Că-i dulce fruct, deși mi-e faptul clar
Că dulcele la mulți le pare-amar.

În zori când ești trezit de-un corn ce cântă,
Știi tu ce noapte-avă acest străjer?
Pe-un câmp al luptei vezi uciși de fier,
Și poate-a lor mulțime te'nspăimântă —
Eu însă milă de-a lor chin și-o cer!
Ce-ți pasă, zici. Că nu ești tu ucisul.
Ascultă deci și ia-mi în suflet scrisul.

În Siria fu odat' un an cumplit,
Încât părea că veacul s'a 'mplinit.
Atât de-avar fu cerul cu pământul
Că luni de zile n'a bătut nici vântul,
Nici ploii n'au scurs din nori al verii dar,
Și-atâta foc a fost că nici măcar
Umbrind vr'un nor n'a mai scăzut arsura,

Și cerul astfel a ucis natura.

Nici ape'n puțuri, nici izvoare'n munți
Și nime n'avea lipsă-acum de punți
Spre-a trece râuri cari purtară nave,
Atari călduri domneau pe sus, grozave.
Secase-orice isvor și orice tălaz
Afar' de-acei ce ochii-i scurg pe-obraz;
Pustiu era 'n amiază și 'n zori tot drumul
Și nu ieșia 'n amurg pe case fumul,
Iar vitele-au murit, căci nu aflau
Nici rouă 'n câmp, nici fir de ierbi să guste,
Și pomii goi lăcustele-i mâncau,
Iar oamenii trăiau mâncând lăcuste.

Văzui pe-această vreme-un bun amic,
Deși cu multe-averii și-un om voinic,
Atât de slab și de perit la față,
Încât credeam că trece din viață.
„Oh, dulce-amice!”-am zis „ce chinuri porți,
Și ce te-alungă 'n noaptea negrei morți?”
Iar el atunci măhnit: „Tu vezi prea bine,
Și știi, și tot întrebă ce chin e 'n mine?
Nu vezi acest amar ce ne-a cuprins,
Cum peste-orice măsur' acum s'a 'ntins,
Cum pier sârmanii fără pic de hrană
Și-i bate-astfel o soarte-alor dușmană...”
„Ba văd!” i-am zis. „Dar cum și-e asta chin?
Cum mori de-otravă, negustând venin?
Pe-acei ce n'are-l înțeleg că plânge,
Dar omul sănătos nu-și lasă sânge.
Ce-i pasă muntelui, că mor furnici?
Și tu; cum ești bogat, ce simți aici?

Tu vezi și treci; ce grijă deci te pleacă?
Stă rața și'n potop, și nu se'neacă!”

El m'a privit atunci așa cum unul
Cuminte stă privind ce-a zis nebunul:
„Acel ce din corabia spartă scapă,
Nu stă 'ngrijat de-amicul său din apă?
Când arde satul, și tu 'n munte ești,
Nu plângi că ard ai tăi și te mănești?
Căci nu de-al meu amar âst trup îmi pieri,
Ci simt în el a miilor durere!
Să vadă răni, pe-un om milos de-l pui,
Mai rău îl doare-a ta decât a lui,
Căci pentru-a lui el rabdă 'n el și tace.
Ci-a ta, precum te sbați, să plângă-l face.
Deși n'am răni, eu singur mi le dau,
Căci simt pe toate-a celor ce le au.
Eu carne-mi sînt, dar alții-mi sînt ca osul.
Cum poate rade vesel sănătosul
Când geme-alături un bolnav lui drag?
Când văd plângându-mi un sârman la prag,
Măncarea 'n gâtul meu se face-otravă.
O, vorbe goale: bogății și slavă!
Pe-un dulce-amic îl duc să-l ardă 'n foc,
Iar cu alți amici să merg la joc...”

S'aprinse-odat'o casă pe 'nserate
Și-a ars din ea Bagdadul jumătate.
„Ei, slavă ție, Doamne!” a zis un ins
C'a mea căscioră nu mi-s'a aprins!”
— „Vai, om nebun!” a zis un om cuminte
„Ești demn să arzi, c'ai zis atari cuvinte!”

ar răsări soarele dreptei înțelegeri peste mințile încătușate în minciună și întunecate de porniri vrăjmașe, ca prin farmec ar plesni legăturile blestemului, ca un vis rău s'ar spulbera cătușele și s'ar limpezi negurile, vestind răsăritul unei adevărate ere de pace și de fericire, și pentru Maghiar și pentru toate celelalte neamuri din țară.

Fericire pentru unii, cu jale și apăsare pentru alții, — aceasta nu există. Numai simulacrul unei astfel de fericiri se poate produce, dar în adâncul sufletelor va rămânea amărăciunea, va rămânea otrava, — și pururea astfel de popoare, pe cari cu astfel de mijloace vor să le ferească răii lor povățuitori, vor avea clipe de tresărire, clipe de reculegere, în cari vor vedea, și se vor tânguie că: nu, nu e aceasta fericirea!

Iată icoana secătuirii pământului cât de mult și de bine se potrivește cu aceea a ofelirei sufletelor, sub o gospodărie la fel de nebună și de tâlhărească: Jefuite au fost și ele de podoabele cu cari firea le-a înzestrat, — și continuă jaful acesta pe fiecare zi; tot ce face rodnicia minților și a inimilor, se caută să se săcătuiască, să se înăbușe în germene; se caută să se răpească duhul neamurilor, spre a le preface în vietăți mașinale, sterpe sufletește, destinate peirei...

Iși scutură trupul chinuit, se sguđuie și geme și poporul; trăește și el viața celor vii, și de veste dă tuturor celor ce mai au încă minte să înțeleagă, că împotriva lor înși-le păcătui-vor mai cu osebite, dacă nu vor vrea și nu vor ști să respecte și legile existenței neamurilor...

Mai este speranță? Da, — mai este și aici. Așteptăm, dorim, implorăm Cerului, ca obșteasca tânguie, primejdia amenințătoare, să dea deopotrivă imbold tuturor, pentruca făcându-și fiecare datoria, patria aceasta să devină ceea ce trebuie să fie, — dulce, blândă, dreaptă și iubitoare mamă pentru fiecare din fiii ei, și pentru toți împreună...

Dela Dumnezeu sunt trimise toate semnele. Câte un cutremur vine, din

când în când, să sguđuie din beatitudinea pornirilor egoiste, pe cei cari au abuzat prea mult de „săul pământului“ de bunătățile și de răbduria lui... Când vom avea oare și un cutremur al conștiințelor, care să sguđuie și să cheme la cumințenia ciasului al unsprezecelea pe nesocotiții cari stăruiesc în abuzul de răbdarea popoarelor?...

Actualitatea autonomiei naționale române

de dr. Cassiu Maniu

Știința, — aceasta maică a înțelepciunii și a prevederii politice, — prin aceea zidește raporturi politice mai umane, mai generoase și prin urmare solide, că dă mentalității subiecte de gândire și obiecte de lucrare, ce au coeziune, va să zică un sistem de cunoștințe mai solide, mai complexe și prin urmare ce pot îndestuli trebuințele unei colectivități tot mai estinse. O astfel de colectivitate grandioasă este imperiul austro-ungar, despre care s'a zis mai deasupra, că nu este la nivelul civilizatoric ca formă socială, și prin urmare are lipsă de reforme mari politice și sociale.

Aceste reforme trebuie să răspundă spiritului veacului nostru, ce are trebuințe arzătoare de exactitate în toate scrutările și de precizie în felul de a le da viață acelora prin proceduri politice și sociale moderne.

Un imperiu, ai cărui ocârmuitori nu știu păstra exactă conduita, și o măsură precisă, dictată de știința epocii în care trăiesc, — nu face serviciu colectivității, căci o colectivitate numai atunci poate prospera și numai atunci este asigurată în viitoarea sa existență dacă posedă putința iuțimei evoluțiunii.

Iuțimea evoluțiunii este o lege absolută pentru orice organism.

Această lege absolută este rezultatul cercetărilor științifice antropologice, de a cărei exactitate suntem toți convingși, fiind

că antropologia este cea mai pozitivă parte a științei despre firea omenească, despre condițiunile evoluțiunii omului, a neamurilor a raselor, a națiunilor și statelor.

La toate statele adevărat culte observăm cât de riguros este respectată această lege a celerității dezvoltării, numai în imperiul austro-ungar nu, cauza este amoralismul politic pe care se razimă nișcari forme sociale colective de acest fel anahronistic.

Din acest amoralism urmează două crime politice; fiindcă împiedecă evoluțiunea: 1. întrebuițarea bugetului pe scopuri particulare. 2. neîndreptățirea pe teren economic-social-juridic și politic al naționalităților în urma tributului ce se scoate de pe urma muncii lor în formă de dare întrebuițată pe scopurile culturale-sociale și politice ale altora.

Căci o altă lege absolută științifică ne învață, că numai acel individ, acel popor subsistă, care produce și totodată consumă. Va să zică acel popor la care din consumațiune sunt scoase bunurile necesare dela o vreme nu va putea produce, iar în lipsa produselor și a consumațiunii slăbește și în sfârșit este anihilat.

Această procedură, nefastă nu numai pentru viitorul imperiului, ci mai ales pentru însăși existența cetățenilor acestui imperiu, — cari azi-mâne nu vor avea nici un izvor de câștig sigur față cu alte națiuni dezvoltate cu iuțime normală, trebuie radical lecuită. Și ea nu se va lecui decât prin înțelepciunea de stat, ce va ști aprecia viața organică a statului, viața organismelor naționale și cum dreptul este atributul principal al vieții organice.

Drepturile politice răspund vieții organice politice, va să zică, dreptul politic, ca orice drept este nemuritor, ca în însuș organismul omeneș național, ce trăiește întocmai ca organismul individului pe temelul dreptului libertății sale ca persoană și pe temelul dreptului întăririi și înfloririi sale, ca un instrument al armoniei înalte dintre oameni culti.

Ideia autonomiei naționale, ca drept politic real garantat prin învoială impru-

Mai zis-a vr'un nebun cuvânt mai prost
Decât al tău de-acum nebun și-a fost!
Un foc întreg orașul să-l cuprindă,
Dar numai casa mea să nu s'aprinică!
Vai, cum nu cad pe tine acești păreți!

Iar voi, bogați, cari burta vi-o umpleți
Și numai „voi“ și „voi“ și numai „vouă“:
Blăstem vă fie 'n lumile-amândouă!
Dar cel ce-ascultă vorbele ce-i spui,
Noroc și bine-avea-va 'n casa lui,
Și fagure de miere fi-i-va pragul
Și 'ntraltă lume n'o simți toiagul.
Destul îți este chiar și-o vorbă mea
De-o știți păstra și nu te-abați de ea,
Că 'ntrinsa-i plata ori și cărui bine:
Când sameni spinii, nu poți s'aduni smochine!

Dr. STEFAN TĂMAȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Elitz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Serisoare din Turin

Câteva pavilioane naționale: Ungaria, Franța, Rusia și Anglia. — Arta industrială. — Castelul medieval. — Kermessa orientală

De Tiberinus

Dupăcum am spus în scrisorile precedente, la expoziția din Turin se găsește reprezentată aproape toată industria din lume. A descrie pe rând conținutul fiecărui pavilion, ar însemna să umplu volume întregi și să mă repet la fiecare pas, de vreme ce națiunile au expus obolul muncii lor după o aceeași normă.

Voiu vorbi însă, de acele State, cari au căutat să iasă din comun, fie prin arhitectura originală a pavilioanelor — cum a fost Ungaria și Rusia, — fie prin alegerea și gustul ce au pus în aranjamentul lucrărilor expuse — ca Franța, sau prin imensitatea clădirii și varietatea industriilor, cum a făcut Anglia.

Ca și la expoziția internațională dela Roma, și aci, Ungaria atrage mai ales prin originalitatea construcției, care nu-i decât reproducerea unui tablou din vechea viață nomadă a Ungurilor. Întreg pavilionul e compus din trei corpuri de clădiri, toate având înfățișarea unor vechi corturi, strânse în jurul unui mai de seamă, pe unde e intrarea principală și centrul lucrărilor. Basso-reliefulurile sculptate pe fațadă, care reprezintă scene din viața lui Attila, regele Hunilor, precum

și încoronarea Sfântului-Stefan, ca rege al Ungurilor, ne fac să bănuim, că acesta ar fi cortul regesc.

Intrarea acoperită de o cupolă în formă de coif. De o parte și alta, ca niște străjeri neodormiți, stau bătrânii zei războinici. Cum intri în palat, dai de un salon central, care are înfățișarea unei bisericuțe.

De jur împrejur nu vezi decât țesături, broderii și decorațiuni pur ungurești. Până și mobilele, bronzurile și picturile lor îți dovedesc caracterul hotărât și energic al națiunii.

Trecând din sala principală prin două șiruri de avuzuri interne, cari pe timpurile acestea de căldură, sunt o adevărată binefacere, te afli în fața numeroaselor albumuri de fotografii și tablouri cu vederi din Budapesta.

Două coridoare sunt mai departe, rezervate industriei; pe lângă produsele alimentare și metalurgice, găsim aci industria lemnului și a pielăriei. O clădire întreagă e ocupată cu agricultura țării și în fine, o a treia expoziție, e aceea a pădurilor.

În corpul principal al pavilionului unguresc sunt expuse mai multe camere, cu mobilier modern, fabricat la Budapesta.

În stilul mobilelor se reproduc motive din arhitectura și ornamentica națională, ceea ce dă un caracter original, dar cu desăvârșire greoi, ca întregul stil unguresc.

În contrast deplin cu opera Ungurilor se înalță pe malul drept al Padului, cochetul și

mutată a națiunilor, ce alcătuiesc acest imperiu, poate singur mântui națiunile aceste și imperiul de catastrofa economică-financiară, ce azi nu se mai tăgăduiește și care deja de două veacuri este slăbiciunea peste tot cunoscută a acestui stat, ce nu vrea să înainteze.

Atunci când toate națiunile se vor trezi la cunoștința dreptului lor, la autonomie națională, — când dușmanii patentați ai acestei Monarhii vor fi reduși la adevărata lor valoare și când ceie cărmuiesc azi soarta imperiului vor fi delaturăți, pentru a fi substituiți prin personalități politice moderne în înțelesul bun al cuvântului, — numai atunci va fi imperiul acesta civilizatoric, căci el se va sprijini pe ideea immortală a dreptului, — a dreptului națiunilor la autonomie națională, de cari se învrednicesc toate națiunile civilizate și înaintate în cultură.

Obstruanții în consfătuire. Ieri după prânz reprezentanții grupurilor independentiste de toate nuanțele s'au întrunit la o consfătuire intimă pentru a cădea de acord în ce privește atitudinea viitoare.

Au ajuns la următoarea concluzie:

„Imprejurarea, că opoziția susține o desbatere anormală, nu ne absolvă dela datoria de a lămuri țara în chestiunea proiectelor militare, oferind atât membrilor grupărilor noastre, cât și celor din partidul național al muncii prilej de a-și rosti părerile“.

Conform acestei hotărâri, obstruanții se reîntorc la planul original, admițând zilnic câte un discurs. Firește, restul ședințelor va trece cu obstrucție tehnică.

Dor de ferii. Abia că trecuseră două zile dela declarațiile categorice ale neînduplecatului domn prim-ministru Khuén-Héderváry și mame-lucii il și dau de minciună. Printre rîndurile lor se observă eșofarea și plictiseala tot mai pronunțată, și mereu cearcă să aducă în discuție chestiunea feriiilor de vară.

Dar sunt șireți dumnealor. Nu cer direct guvernului acordarea feriiilor, ci svonesc pe culcuarele parlamentului, că obstruanții obosiți de cam-

pania lipsită de orice rost, ar fi conferat cu președintele Camerei Berzeviczy în chestia feriiilor ahtiate de toți.

Auzind Justh acestea, a ținut să desmînță laconic cea mai nouă mistificare a guvernamentului, declarând, că deși feriiile sunt incontestabil dorite de toți, opoziția nici odată nu va cere aceasta, dâșii sunt decși să meargă înainte pe calea apucată și nici dela programul de până acum nu se vor abate decât excepțional, lăsând câte unui orator mai de seamă libertatea de a rosti câte un discurs de a menține atențiunea opiniei publice ce privește cauza principală a obstrucției actuale.

Cu toate aceste se speră o întrerupere de o lună a desbaterilor parlamentare pe motivul, că ședințele de peste vară sunt prin excelență de prisos, deoarece opoziția nu va ceda și astfel nu va admite o discuție în meritul chestiunii dela ordinea de zi.

Cuvântarea lui Andrassy

Ședința Camerei.

— 22 Iulie.

Pe Sâmbătă a fost anunțată marea cuvântare a contelui Andrassy, anunțată cu zile înainte și de dragul căreia opoziția a renunțat pe o zi de obstrucție tehnică. În cercurile ungurești vorbirea a fost așteptată cu multă nerăbdare, căci toată lumea era curioasă ce coarde va atinge Andrassy, după ce Apponyi își rostise deja cuvântarea. Opinia publică este în favorul lui Andrassy, zicând, că a vorbit mai cu temei și mai însuflețit decât Apponyi.

Pentru ascultarea ei, au sosit o mulțime de aderenți ai contelui, chiar și din provincie.

Cuvântarea lui constă din două părți, în partea primă spune, pentru ce nu votează acest proiect, deși altădată îl votase.

În partea a doua se ocupă cu acele argumente, cari se aduc contra pretențiunilor naționale maghiare.

El privește chestiile militare, ca un lucru asupra căruia între națiune și domnitor nu-i permis să existe divergențe, sau cel puțin luptă. Soldatul maghiar să se simță ca acasă în timpul serviciului său.

Declară, că s'a înșelat, când a crezut, că acesta este lucru ușor. Incepând dela alegerile lui Tisza, proiectele militare totdeauna au fost combătute, la început mai puțin, mai apoi de tot vehement din partea opoziției, care ajunse în extremități.

Kossuth a preferit totdeauna chestiile economice, iar Justh era din principiu contra ob-

strucției. Azi însă s'au schimbat împrejurările. Tisza a greșit în memorabila aceea ședință de Noemvrie, când și-a atras asupra tot odiul. Opoziția națională însă a luat avânt și mai mare de atunci.

Regele s'a acomodat totdeauna împrejurărilor, în aceasta consistă înțelepciunea de adevărat domnitor. El s'a opus totdeauna pretențiunilor pe teren militar. La urmă însă a cedat.

La aceasta l-a constrâns opinia publică, care azi e pentru revendicări naționale la armată.

Și el, Andrassy s'a acomodat acestor împrejurări. Cu aceasta își justifică trecutul.

Trece apoi la a doua parte a cuvântării sale, la argumentele ce se aduc contra introducerii limbii maghiare în armată.

Argumentul cel mai puternic este, că dacă se introduc mai multe limbi, atunci nu se vor înțelege la armată. Combate acest argument cu aceea, că în prezent sunt mai multe limbi în armată: maghiară, germană și croată. Cu toate acestea însă, s'au înțeles totdeauna. Nu se poate dovedi, că s'ar fi pierdut vr'o luptă de aceea, că soldații nu s'ar fi înțeles.

Alt argument este, că dacă se introduce limba maghiară, atunci și celelalte naționalități din Austria vor cere același lucru.

Trebue făcută însă deosebirea, că limba maghiară e limbă de stat și are o altă poziție decât celelalte.

Din dualism nu se poate face federalism. Națiunea și armata trebuie să se înțeleagă, căci altcum nu ne putem închipui un războiu modern. Șansele unui războiu de azi sunt mobilizările. Acestea însă se fac de către cetățeni. Dacă cetățenii nu consimt cu armata, mobilizarea va întârzia și e constatat că de multe ori atârână rezultatul războiului dela rapiditatea mobilizării.

Vorbește de războiu ruso-japonez dovedind, că învingerea Japonezilor a provenit din însuflețirea soldaților.

La Ruși din contră a domnit cea mai mare apatie.

Kuropatkin în cartea sa, spune, că soldatul trebuie atras la miliție. După Kuropatkin chiar și uniforma soldatului să fie cât se poate de frumoasă ca să fie binevăzut în toate cercurile. În armata noastră însă nu e nimic care să te atragă.

Limba germană e rău văzută de Maghiari, pentru că le reamintește cele mai triste vremuri, când cele mai multe atentate în contra Ungariei s'au făcut toate cu ajutorul limbii germane.

Se ocupă apoi cu alegerile și spune, că Khuén, deși are majoritatea, nu are pe partea sa voința națiunii, care nu și-a dat învoirea la proiectele actuale.

prea elegantul pavilion al Franței, care atrage mai ales pe cucoanele vecinic doritoare de lux și găteți. S'a strâns aci tot ce există mai de seamă într'ale modei. Toată Rue de la Paix e reprezentată cu un deosebit succes, prin renumiții fabricanți de parfumerii și pielării. Nu lipsesc nici vitrinele pline cu eleganțe feminine ale celor mai mari case din orașul vestit al noutăților de tot felul. Concurența între maestrșii modei, e așa de mare, încât a făcut pe unii, ca M-me Paquin, să-și construească o clădire anume în care să-și expue capo d'operele, atât de mult admirate.

Pe lângă pavilionul principal, Franța mai are nenumărate secțiuni în restul expoziției, cum e aceea a coloniilor franceze, a Algeriei și Tunisului, precum și a diferiților fabricanți și negustori. Merită însă o deosebită mențiune pavilionul așa numit al Cetății Parisului — La Ville de Paris —, care reproduce un colț al mărețului palat din Versailles. Nenumărate statui și gobelinuri încântă ochii în interior, unde se găsesc colecții prețioase din muzeele istorice și artistice.

Trecând de aci la aliata Franței dela Nordul Europei, la Rusia, găsim aceiași construcție originală ca la Ungaria. Pavilionul, care are două etaje ca și cel dela Expoziția din Roma, își dă impresia mai de grabă a unei biserici decât a unui palat de expunere. Un șir de coloane doricce susțin centrul clădirei, care se termină printr'o masivă cupolă. Cum Rusia e o țară eminentă agricolă, varietatea grânelor ce expune nu ne miră de loc. Ceeace ne surprinde însă este desvoltarea la care vedem că a ajuns în industria metalurgică precum și în manufactura de cauciuc. O sală în care se află diferite mărunțișuri lucrute cu motive rusești și o baracă din dosul pavilionului, unde se bea vutcă și se vând alte produse naționale, completează cu succes participarea marelui imperiu la această expoziție.

Dar secțiunea națională cea mai importantă este desigur aceea a Angliei, care și-a construit aci o clădire imensă în cel mai izolat și mai poetic colț din parcul expoziției. Este destul să spunem că Marea-Britanie a cheltuit pentru aceasta mult mai mult decât suma de care dispunea

comitetul italian pentru aranjamentul întregii expoziții și oricine își va face o idee de însemnătatea și grandiozitatea palatului englez, care e un adevărat labirint. Saloane vaste și frumos împodobite sunt peste măsură de încărcate cu produsele cele mai variate ale muncii și industriei naționale. Nu știi ce să admiri mai mult și după o adevărată excursie în care și-s'au perindat toate manifestările vieții pline de energie a Englezilor, ești cu impresia că ei sunt stăpânitorii lumii. Importanța desvoltării industriei lor e universal recunoscută. Totuș, nu mi-am putut opri mirarea când am auzit că se exportă zilnic din Anglia marfă pentru 25 milioane de franci!

Cum expoziția din Turin este mai ales industrială, un palat întreg a fost rezervat, lângă intrarea principală, artei aplicate la industrie. Edificiul este o minune de arhitectură și ne desvăluie bogăția formelor și eleganța decorațiunilor, care se observă la mai toate palatele de seamă din capitala Piemontului.

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortisare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
:: cele mai favorabile ::

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca nr. 8.

□ Casă proprie lângă filiala poștală □

CORESPONDENȚE

DIN ANGLIA

CRONICA LONDREI

Vizitele Regelui și Reginei. — Lupta contra lorzilor. — Legăturile dintre Anglia și România.

După tradiție, Regele și Regina Angliei au vizitat Scoția, Irlanda și Wales, spre a asculta în ovațiunile mulțimei, aprobarea poporului din toate părțile țării la actul încoronării lor, care a avut loc la 22 și 23 a lunii trecute.

Din toate ceremoniile urmate în cursul vizitei M. L., de sigur că aceea a investirii Prințului de Wales, la Castelul Carnarvor a impresionat mai mult decât toate prin simplitatea și frumusețea ceremoniei și prin lumina revărsată asupra caracterului național al poporului. La această sărbătorire au fost reprezentate toate clasele și rangurile sociale, în deosebire de celelalte ceremonii, cari au fost în general un patrimoniu al Lorzilor.

Lupta contra Lorzilor este în toiul ei. Și Lorzii și Comunii se țin dârji. Conservatorii în frunte cu Mr. Balfour însoțesc pe Lorzi în lupta lor, deși unii mai prevăzători stau în rezervă și îndeamnă întreg partidul conservator la această luptă expectativă. Totuși aceștia sunt în minoritate. „Să luptăm până la sfârșit” — este semnalul de luptă, dat de însuși Mr. Chamberlain. Fără îndoială că momentul este foarte critic. „Dacă bilul dreptului de veto devine lege, radicalii vor câștiga pentru un moment — zise Lordul Selborne — „tot ceea ce ar fi putut dobândi drept rezultat al unui război civil. Și vor fi stabilit Casa Comunelor, ca cea mai autocratică, cea mai neatinsă și fără contrabalanta în toată lumea... În chestiuni secundare oameni înțelepți vor fi totdeauna gata de a face un compromis în chestiuni principale, ei nu trebuie să facă vr'un compromis... Pe de altă parte liberalii sunt hotărâți a duce lupta contra lorzilor până la capăt. Lunie 24 c. proiectul se va întoarce amendat dela Camera lorzilor la cea a Comunelor. Aici se vor respinge toate amendamentele și primul-ministru Asquith va face uz de prerogativa Regelui de a crea Lorzi (Peer-i), cerându-i 200 noi, ca aceștia să voteze proiectul dreptului de veto la întoarcerea lui în Camera lorzilor.

Presa conservatoare acuză pe liberali de procedură anticonstituțională prin punerea în joc a Coroanei. Fără îndoială că răspunsul liberalilor este foarte simplu. Conservatorii îi împing

la aceasta, întrucât susțin amendamentul Lansdowne (despre care s'a vorbit în „Cronica” trecută).

„Times”, vechiul ziar conservator nu mai ține în această luptă calea de mijloc. El acuză pe Liberali, că exploatează ideea, că Lorzii își apără drepturile lor ereditare, pe când în realitate, ei s'au pronunțat pentru o a doua Cameră sistematic constituită pe baza principiului alegerii, ceea ce nu li-ar conveni Liberalilor, cari ar voi să se descarce de controlul ei. Fără îndoială că tendința elementelor democratice ale politicii engleze este a ajunge la sistemul unui singur parlament ales pe baza votului universal și egal pentru toți cetățenii și lupta Liberalilor contra Lorzilor este în acest sens premergătoare acestei mari reforme politice, care va desăvârși democratizarea Angliei.

Se știe că legăturile comerciale dintre Anglia și România sunt foarte puțin dezvoltate. Una din cauzele acestei stări de lucruri de sigur păgubitoare ambelor țări, este și „apatia comercianților englezi”. Acesta este subtitlul unui articol publicat în ziarul „Evening Standard and St. James's Gazette” din 14 Iulie cor. în care se reproduc părerile Consulului Angliei la București d. Euol Mac Donell:

„Trebuie regretat că nu se încheie mai multe afaceri directe între Anglia și România. Este știut că piața românească este primitivă cu neîncredere de comercianții și capitaliștii englezi, și nu poate fi îndoială că s'a pierdut mult capital, dar aceasta se datorește în mare măsură lipsei de prevedere în alegerea persoanelor cu care se fac afaceri. Pe de altă parte eu am întâlnit reprezentanți ai firmelor cari au lucrat cu România ani de-a rândul și cari nu se plâng să fi suferit pagube... Mai departe se face apologia bogățiilor noastre naturale, în exploatarea cărora capitalul englez ar putea afla o rentabilitate foarte însemnată. Fără îndoială se atrage atențiunea asupra concurenței Germaniei și Austriei, avantajate din punctul de vedere al condițiilor de transport, arătându-se că aceasta s'ar putea înlătura prin întemeierea unei linii directe pe mare dela Londra la porturile românești.

Articolul acesta este foarte important, căci el va contribui la lărgirea legăturilor de afaceri între Anglia și România și drept urmare la mărirea interesului Englezilor pentru România.

V. Britanicus.

O splendidă scară ne duce într'un șir de galerii unde se află frumos aranjate diferitele ramuri ale *artei industriale*. Sunt cu adevărat demne de admirat obiectele de metal, cu atâta artă și finețe lucrate, precum și mobilele de casă, cari sunt încrustate cu pietre scumpe. Dar ceea ce atrage mai ales atenția vizitatorilor este expoziția Japoniei, unde se găsesc în vânzare mărunțișuri delicioase, pentru toate pungile: dela vasele de flori de 50 centime la paravanele și mobilele sau serviciile de masă de mii de franci. Numeroase vitrine sunt încărcate cu stoffe vechi și moderne, cu originalele Kimonouri, punși țesute cu multă artă, obiecte lucrate în bronz, lac, fildeș, fer sau lemn, etc. Un adevărat bazar, de unde ți-e imposibil să ieși cu mâna goală...

Unul din privilegiile expozițiilor este, că te transportă cu o repeziune uimitoare nu numai dela o țară la alta, oricât de departe ar fi ele pe carta geografică, dar te face să privești cu aceeași ușurință și dealungul secolelor...

Din palatul modern al artei industriale poți trece în câteva minute în cartierul evului mediu, unde ai să dai de o lume cu totul veche, de artiști îmbrăcați în costume din veacul al XV. lucrând cu toată ardoarea unii la fabricarea vaselor, alții la aceea a sculelor de fer sau la a zalelor de război.

Asistăm de asemenea la fabricarea hârtiei-

pergament și sub ochii noștri se tipărește o ediție ilustrată a Divinei Comedii din 1470. Alte cărți, împodobite cu gravuri delicioase, profane sau sfinte, fac de asemenea admirația bibliofililor.

Aceeași grijă de amănunt se observă și în reconstituirea castelului din mijlocul satului medieval. Curtea ca și dispoziția camerelor și a mobilierului te fac să retrăiești o pagină din istoria atât de cântată a nobililor Cavaleri. Cei, cari au văzut la Roma, la expoziția etnografică, reproducerea castelului din Valea-Aostei, au impresia, că aci se redă cu mult mai puternică viața seignorială a castelanilor, cu tot fastul și cu toate bogățiile, de cari se lăsau să fie înconjurați.

Trecând dela castelul medieval la secțiunea rezervată distracțiilor, comparația cu expoziția etnografică dela Roma îmi vine din nou în minte și trebuie să mărturisesc iarăși, că și în această privință, Turinul merită întâietatea. Pe când la Roma nu găsești decât jocurile de noroc sau distracțiile de bălci ale panoramelor de tot felul, aci în marea *kermessă orientală* se oglindește viața și obiceiurile vieții orientale, din care un observator fin nu poate decât să câștige în cunoștințele sale asupra îmbrăcămintei, a religiei și curiozităților popoarelor, cari se găsesc încă în stare de barbarie.

Un sat întreg de Somali, negrii cu părul creț și dinții albi, fac deliciile curioșilor și spaima

DIN ȚARĂ

SCRISORI DIN HAȚEG

— Unele-altele în preajma adunării populare. — O chemare a tuturor Românilor. —

Z., 25/VII 911

În 19 August st, n. la „Schimbarea la față” Hațegul va avea o măreață sărbătoare. Frunțașii neamului nostru, vor veni la *adunarea populară* a Țării Hațegului, ca și aici, în acest mare ținut românesc să deștepte *poporul* — la o nouă viață românească-națională — prin cuvântul lor cald și luminat.

Din acea zi sfântă și mare deie D-zeu să se *schimbe la față* întreaga românească țară a Hațegului. Fața ei de atunci înainte să străluciască de lumina dragostei de neam și să piară pentru totdeauna din ogărele noastre naționale — sămânța veninoasă a „coadelor de topor”. Avem și noi o seamă de „coade de topor”, în acest mândru colț al românismului. Când te gândești la toate acestea, inima ți-se strânge de durere.

Ce mândră ar fi româneasca țară a Hațegului, când toți oștenii ei de luptă ar fi în șirul de luptă națională cu steagul fluturând triumfător?! Atunci ar zimbi deapururi. Bătrânii munți dimprejur ar ști spune — atâtea și atâtea minunate fapte vitejești din trecutul neamului nostru pe aceste plaiuri. Atunci li-s'ar deslega limbile lor cele fermecate, — încâtușate — de veacuri de vitejia vremurilor... și ar spune minuni...

Și am înțelege multe... multe și din murmurul viforos al războinicilor noastre răuri. Am lua îndemnuri cu puteri îndoite. Bătrâna Țară a Hațegului ar zimbi fericită și și-ar făuri alte... visuri...

Visuri de... tinerețe.

De visuri de tinerețe... dar durere încă acum nu pot scrie cu gândul la „mândrul viitor”, căci avem multe oi încă răslețe de turma noastră. Cine știe, oare mărețea adunare dela Hațeg — prin cuvântul cuminte al frunțașilor, nu va aduce cea dintâia rază de speranță? Eu sper, că glasul frunțașilor veniți — va străbate în lungul și latul Țării Hațegului, și va cutremura codrii și munții și se vor trezi... Românii din somnul greu al vremurilor. Și atunci — ce ceată mândră de voinici — s'ar alătura la oastea noastră națională!

Trebuie treziți! Trebuie luminați, să nu se închine de azi înainte — cu capul până la pământ înaintea fiecărui biet de scriitor străin de prin cutare cancelarie de notărașel. Trebuie luminați, că de atunci înainte — demnitatea de Român nu-i mai permite să stea cu pălăria

copiilor. Pătrunzând în mijlocul lor îți poți da seama de obiceiurile lor familiare, poți asista la slujba religioasă ce se oficiază în moschee, cunoști monștruozițiile, la cari se dedau și ascultii înmărmurit răcnete lor stridente sau privești la jocurile lor barbare.

Vizitând piețele și magazinele din colțurile unde se găsesc adăpostiți Chinezi, Persiani, Egipțeni, etc., poți să-ți dai perfect seamă de producțiile pământului lor, de industriile mai însemnate și să vezi astfel gradul de dezvoltare, la care au ajuns, regresul sau progresul în care se găsesc.

Mai mult decât încântarea ochiului și îmbogățirea imaginației va servi locul rezervat districțiilor la completarea cunoștințelor despre o lume, la care cu greu ne este dat să străbatem.

x **Astma, palpitațiunile de inimă** de multe ori sunt rezultatul scaunului neregulat: zilnic jumătate de pahar de apă amară, naturală „Ferencz József” pe nemâncate, ajută cu efect circulațiunea sângelui stămpărând astfel congestiunea de sânge. **Apa „Ferencz József”** scrie renumitul medic de nervi, profesorul dr. Krafft-Ebing din Viena, o folosesc cu drag pacienții și efectul se arată deja la câteva ore după întrebuintare. Se capătă în prăvăliile de apă minerală și în apotece.

TARĂ

EG

dunării popo-
omânilor.

25/VII 911

mbarea la față"
bătoare. Frun-
a adunarea po-
aici, în acest
poporul — la
— prin cu-deie D-zeu să
âneasca țară a
inte să strălu-
am și să piară
astre naționale
lor de topor".
de topor", în
ului. Când te
i-se strânge dea țară a Hațe-
tă ar fi în șirul
turând triumfă-
ruri. Bătrânii
atâtea și atâtea
cutul neamului
li-s'ar deslega
câtușate — de
ar spune mi-ce și din mur-
noastre râuri,
doite. Bătrâna
ă și si-ar făuriar durere încă
„mândrul vii-
aslețe de turma
adunare dela
al frunțașilor,
speranță? Eu
— va străbate
i, și va cutre-
trezi... Români
Și atunci — ce
alătura la oa-minăți, să nu se
până la pă-
scriitorăș străin
tărășel. Trebuie
demnitătea de
stea cu pălărialor îți poți da
e, poți asista la
în moschee, cu-
dedau și ascuți
sau privești laele din colțurile
chinezi, Persiani,
perfect seamă de
dustriile mai în-
de dezvoltare, la
gresul în care seochiului și imbo-
rezervat distr-
despre o lume,
trăbatem.nimă de multe ori
ulat: zilnic jumă-
naturală „Ferenz
efect circulațiunea
estiunea de sânge.
numitul medic de
ng din Viena, o
ectul se arată deja
are. Se capătă în
apotece.

în mână cale de o poștă înaintea și a unui Ji-
dănaș cu nasul cărn, funcționar de stat. Da,
trebuie luminați, că în orice lucru fiecare func-
ționar are datorința să-i respecte limba stră-
moșească și portul strămoșesc.

Da, ei au datorință să respecte legile,
dar ei tofăș nu le respectă, atunci dați-vă de
seamă Românilor, vă strângeți rândurile și faceți
ca ei să vă respecte pe voi. Dacă veți avea
voință adevărată, veți face multe...

Mi-aduc aminte de o zi din ajunul zilelor
de alegeri de deputați.

Era o zi de sărbătoare după amiază pe la
trei ciasuri — într'un sat „nemeșec” din Țara
Hațegului, locuit de „nemeși” Români, cu mus-
tați mari răsucite până după urechi și cu nume
„ungurești” „scrise neaoș” ungurește și cu neveste
îmbrăcate în catrințe cu motive „ungurești”.

Satul întreg aștepta cu mare nerăbdare pe
„Măria Sa domnul Rosenberg”, candidatul de de-
putat guvernamental și reprezentant al „nemeși-
lor” și al altor „nemeși” de o pănură cu cei di-
nainte, cari nu au putut rămânea acasă și să nu
mai voteze cu nimeni.

Când a sosit în sat „Măria Sa” să-și țină
vorbirea de program — satul întreg a izbucnit în
urale de „eljen” și câte un răsleț „trăiască”. Deo-
dată se face tăcere „Măria Sa” vrea să vor-
bească...

— „Fraților Români” eu vin în numele gu-
vernului să vă cer voturile d-voastră, pentru a
mă alege „deputat”.

In schimb voi lupta cu cea mai mare tărie
pentru drepturile voastre în dietă, vom aduce „vo-
tul universal” așa precum îl doriți voi și alte
multe ușurări de dări și altele multe pentru bi-
nele vostru etc. etc. (Vorbă multă să s'ajungă...)

— „Trăiască Măria Sa deputatul nostru”
răsunau apoi zgomotoase glasurile aderenților
„Măriei Sale” d-lui Rosenberg; Românii neaoș,
care azi „luptă cu cea mai mare tărie pentru
drepturile Românilor — în dietă — Nu e așa??
„Români” aștia și alți mulți, nenumărați de mulți
„Români” că ei s'au dus și-au votat la alegere
pe „Măria Sa”, care i-a răsplătit cu „papricaș”
de capră, pentru dragostea de care a fost în-
tâmpinat.

Și în câte alte sate să va fi întâmplat tot
așa ca în satul acela de „nemeși”?

Dar mareața adunare dela „Schimbarea la
față” să fie pentru toți o zi de sfântă sărbătoare
națională.

Să vie atunci și cei cu suflete îndoelnice
să se lumineze, să vadă unde e locul lor adevă-
rat. Să vadă la acea adunare, cari îi sunt ade-
vărații lui frați români, cari într'adevăr „luptă cu
cea mai mare tărie și cu cele mai mari jefre”
pentru drepturile Românilor. Și vor înțelege de
vor veni! Se vor duce dela acea adunare cu
sufletul întinerit, renăscut și... întărit.

Veniți deci fraților Români din întreaga țară
Hațegului și țara Jiului la adunarea dela Hațeg,
ca glașul frunțașilor noștri să răsună vibrător de
bucurie la văzul atâtor suflete curate românești.

Lăsați pentru acea zi de sărbătoare, pără-
site satele noastre și vă coboriți din munții vo-
ștri la Hațeg să auziți pe dr. Vasile Lucăciu, dr.
T. Mihali, dr. Iuliu Maniu, Vasile Goldiș, dr.
Aurel Vlad, dr. Victor Bontescu, dr. Ștefan C.
Pop, dr. Ion Suciu, dr. Valer Braniște, Părintele-
protopop Demian, țărânul din Bănat Ion Văsiu și
alți mulți frunțași, cari toți au promis, că vor
veni să vorbească la adunarea dela Hațeg.

Lăsați părăsite satele voastre pentru acea
sfântă zi de mare sărbătoare și cu frunze verzi
în pălării, veniți cu mic cu mare, cu bătrân cu
tânăr și cu femeile și copiii dimpreună su auziți
vorbă luminată și din acele vorbe să duceți cu
voi în satele părăsite un scump și nedespărțit to-
varăș — dragostea de neam și de frunțașii nea-
mului, și să o așezați cu pietate în sufletul vo-
stru românesc...

Să ne vedem cu dragoste românească cu
toții la „Schimbarea la față” la mareața adunare
dela Hațeg. Ne așteaptă „dragostea neamului
nostru”.

Un frate mai tânăr.

Litere — Arte — Științe

CÂNTEC

Aprinde-ți noapte stelele
Pe 'ntinsul cer senin
Să 'nlătur blând perdelele
La geam și să mă 'nchin.

Din lumi albastre, liniștea
Coboar-o 'n lung și 'n lat,
S'adoarmă dorurile 'n ea,
Ca 'n leagăn fermecat.

Și stinge — a gândului scinteii
Cu stropi de vrajă reci,
Și pune colb pe ochii mei
Să nu mai văd când treci.

Ecaterina Pitiș.

Călători englezi despre Români

de M. Beza

Continuăm azi descrierea lui Edward Clarke,
călătorul dela 1802:

„Mulțimea noastră sgomotoasă a fost în-
tâmpinată de însuși Hospodarul și oamenii săi,
venind afară din oraș; unde a fost și un popas
obștesc. Principele, un bătrân respectabil, înaintă
spre noi călare, foarte luxos îmbrăcut — atât el,
cât și calul; însoțit de cei doi fii, pe niște cai
mândri, tot așa de frumos gătiți, în aur și bro-
derii. Harșalele străluceau cu fel și fel de po-
doabe costisitoare. După obicinuitele salutări,
Ambasadorul și Prințul Moruzi au fost luați din
căruțe și puși în două trăsurile domnești. Imbul-
zeala era acum prea mare; și'n tot lungul dru-
mului acest alaiu enorm se mișca, trecea printre
dese rânduri de privitori, așezați de amândouă
părțile, cu bande de muzicanții ce cântau. Mu-
zicanții Principelui Valahiei mergeau înainte pe
cai, când intraram în București. Trecând pe străzi,
căruțele noastre erau în continuu supuse la o
zguduitură extraordinară, fiind târate pe trun-
chiuri de arbori și alte bucăți mari de lemn,
puse de-a curmezisul în loc de pavagiu, cum e
pe drumul dela Petersburg la Moscova; formând
un fel de plată ce înota pe noroiul lichid, care
fișnea în sus, îndată ce aceste bucăți de lemn se
cufundau sub greutate. Și cum se mișcau, ne-
fiind ținute una de alta, totul părea ca un stri-
cat pod plutitor, sub sfărâmăturile căruia, ai fi
zis că-i pericol să fii îngrogat...

Ne-a fost greu să căpătăm oare-cari infor-
mații sigure cu privire la statistica Valahiei; așa
de felurite și contrazicătoare erau afirmările. Am
rămas însă de acord asupra faptului, că-s două
clase de locuitori: bogăți și săraci, fără o clasă
de mijloc. Cei dintâi ocupați numai în a se în-
șela unii pe alții și cei din urmă fă.ă nici o ocu-
pație, afară de aceea de a trăi „dela mână la gură”,
erau muritori de foame. De unde vine atunci, se
va zice, bogăția Valahiei? Dacă întrebi, în ce constă
această bogăție, locuitorii îți răspund: „vin,
orz, fân, miere, unt, pie... etc.” și cu un ton ca
și cum ele s'ar fi găsit ori unde. Totuș unele
din articolele de mai sus nu sunt îndestulătoare
pentru consumațiunea locuitorilor. Cantitatea de
vin făcut în anul trecut se evaluase la unsprezece
milioane de piaștri; dar locuitorii au fost siliți să
împoarte din alte țări, pentru consumația lor pro-
prie, o cantitate încă de vre-o șase sau opt milio-
ane; și o observație la fel se aplică și la unele
din celelalte produse ale lor. Dările de seamă a-
supra producției Valahiei sunt mai în totdeauna
exagerate; căci, așa de rele-s urmările celui mai
egoist despotism, în cât lucrarea pământului e
pretutindeni neglijată: dacă țărânul poate, prin-
tr'o sfortare oarecare, să-și câștige numai mijloa-
cele de traiu, nu mai caută nimic peste asta. În-
treaga populație a Bucureștiului nu întrece optzeci
de mii; dar numărul trăsurilor se urcă la patru
mii. Faptul e, că adesea străzile sunt cu nepu-
tință de trecut altfel decât pe roate; și chiar așa
nu-i totdeauna ușor să mergi prin ele“.

Clarke ne vorbește apoi de o vizită la mi-

tropolie. Interesându-se de cărți și manuscrise,
i-se spune: „Că afacerile bibliotecii erau așa de
rău conduse, încât toate cărțile erau în neorân-
duială, și că nimeni nu știa unde să găsească un
lucru; că asta s'ar atribui mai mult principelui,
care dă exemplul, și celorlalți boeri, cari, ori de
câte ori împrumută cărți și manuscrise dela bi-
bliotecă, n'au grija să le înapoieze. Am văzut
câteva manuscrise latine ale poezilor, dar fără va-
loare: nici unul nefiind mai vechiu ca dela sfârșitul
veacului al XV. Dar să nu se deducă din lipsa
noastră de observație, că n'ar fi aparținând ace-
stei biblioteci și foarte curioase manuscrise...”

Aproape singura clădire socotită ca o anti-
chitate în București este o biserică zidică sub
auspiciile lui Carol al XII. Zidurile peribolosului
sunt aproape de un sfer de milă pătrată. Acum,
clădirea servește în întregime ca un fel de spital
pentru prostituate; și biserica e întrebuințată în
folosul lor.

Poate nu există în lume un oraș de aceeaș
mărime, unde să fie mai multe prostituate ca în
București. Din toate orașele, se aseamănă mai
mult cu Moscova. — Hanurile, pentru primirea
negustorilor, sunt foarte largi și bune; prăvăliile,
de-asemenea, așa de mari și așa de bine întreți-
nute, încât e probabil, că o mai mare varietate de
mărfuri s'ar găsi de vânzare aici, ca la Constan-
tinopol. Locuitorii n'au distracții publice; și plic-
tiseala iernii lor e proverbială“.

Plecând din București, Edward Clarke ia
drumul prin Curtea-de-Argeș în Ardeal. Ceva lă-
muriri asupra Românilor de aici nu ne dă. În
lipsa de observație proprie, se mărginește a cita
pe Robert Tonson. Acesta fusese în partea locu-
lui cu nouă ani înainte, publicând la 1797: *Că-
lătorii în Ungaria*. E o carte mare, unde abia de
se mai vorbește în două-trei pagini despre noi.
Autorul ne spune, că la Gross-Werdein a vizitat
închisorile, pe cari le-a găsit pline — și pline
mai mult de Români. Noi știm din ce pricină,
dar Englezul a întrebat nărat pe oamenii stăpâ-
nirii, cari, firește, n'au stat să zică: „Iată, sunt
închiși, pentru că nu vreau să se facă Unguri...”,
ci au răspuns, ceea ce răspund și azi; iar Engle-
zul de bună credință, fără să cerceteze, așterne
rândurile de mai jos, cari nu ne impresionează,
întru cât le auzim mereu din gura lor:

„Valahii sunt cel mai necultivat și sălbatic
popor din Ungaria și justiția e silită să li se ad-
ministreze în toate grozăviile ei. La 1785 ei se
răsvrătiră în Transilvania și cu mare cruzime
omorăseră pe mulți dintre nobili. Preoții lor, pe
cari îi numesc ei *popi*, sunt neobicinuit de bru-
tali, și e calculat, că în douăzeci de execuții, e
întotdeauna un „popă”.

Nașterea lui Alexandri

— O problemă de... stare civilă —

După cea mai mare parte a biografilor lui
Vasile Alexandri, marele poet dela Mureșți s'ar
fi născut la anul 1821. Această dată o găsim în
toate antologiile, în istoria literaturii a d-lui P.
Haneș, în poezia d-lui Dragomirescu, în studiul
biografic care precedează scrisorile lui Alexandri
cătră poetul Ed Grenier, etc.

Conform acestor isvoare, urma că anul ace-
sta se împlinesc 90 de ani dela nașterea lui Vasile
Alexandri și că, deci, la anul 1921, adecă peste
zece ani, Româniea întreagă va avea să arbo-
reze centenarul dela nașterea bardului dela Mire-
șți.

Cu toate acestea, pe cât se pare, anul 1821,
adoptat aproape în unanimitate ca data nașterii
lui Alexandri, nu reprezintă o dată exactă. După
alte cercetări, făcute de d. profesor Pompiliu
Eliade, fost director general al teatrelor, Alexandri
la anul 1821 era în vârstă de doi ani. Prin ur-
mare, după d. Pompiliu Eliade, Alexandri nu s'a
născut la 1821 ci la anul 1819, în ziua de 14
Iunie.

Această dată nouă o aflăm în „Viața nouă”,
revistă condusă de d. profesor Ovid Densușianu.
În această revistă, d. Pompiliu Eliade a publicat

acum 4—5 ani un articol, în care cita numele Românilor cari au învățat la Sorbona în jumătatea întâia a veacului al XIX. Printre aceștia se află și Alexandri, despre care matricolele Sorbonei arată că s'a născut la 14 Iunie 1819. De această însemnată descoperire ia act și d. Iorga în voluminoasa sa istorie a literaturii românești.

Cu toate acestea, în biografiile obișnuite se menține tot anul 1821. Care e adevărul? Exact nu se poate ști.

Având în vedere însă, pe de-o parte că în matricolele Sorbonei anul 1819 trebuie să fi fost trecut chiar după mărturisirea lui Alexandri, iar pe de alta că până la regulamentul organic (1831) în principatele românești actele de stare civilă nu existau, e posibil ca data adevărată să fie aceea pe care o arată matricolele din Paris.

În orice caz cercetătorii istoriei noastre literare ar trebui să caute a stabili data adevărată de-oarece în curând se vor împlini 100 de ani dela nașterea „acelui rege — al poeziei veșnic tânăr și ferice” — cum caracterizează Eminescu pe marele poet, care a făcut să răsună până în Franța, gloria poeziei românești.

Dacă arătările matricolelor dela Sorbona reprezintă adevărata dată, atunci centenarul lui Alexandri îl vom sărbători la 14 Iunie 1819.

Nădăjduim că cu acel prilej, „eminentul critic,” d. Ilarie Chendi, care odinioară a făcut atâtea patriotice eforturi ca să dovedească origina... evreiască a lui Alexandri, va încerca să amăgească amorul nostru propriu național publicând vre-un nou studiu prin care, ca un respectuos omagiu adus memoriei acestui mare scriitor, să se câștească a dovedi că bardul dela Mircești a fost sau Țigan, sau Grec sau chiar... Maghiar sădea.

Cărți și reviste.

„Indreptări”, roman de *Duiliu Zamfirescu*. („Biblioteca pentru toți”, nrele 124—125). Este al patrulea din seria Comăneștenilor și precedentul celui recent „Ana”, despre care am vorbit la dările noastre de seamă.

Dupăcum „Ana” este o perfecțiune din punctul de vedere artistic al operei de artă, „Indreptări” pe lângă această calitate are prin subiectul său mai mult drept de a pătrunde în casa fiecărui român, ca una din cărțile cele mai necesare pentru cultura sufletului și înălțarea sufletească a poporului nostru.

Acțiunea începe la București în casa generalului Villara, a cărui soție Ana luase la dânsa pe Mia, fiica unui preot din Ardeal. Soția preotului fusese colegă de pension cu soția generalului și în amintirea acelor vremuri aceasta din urmă simțea plăcere având lângă dânsa pe fiica prietenei sale, trimisă pentru studii în București. Locotenentul Alexandru Comăneșteanu, răsfățatul casei generalului, era ființa care trezise Anei Villara sentimentul ei de altădată și autorul ne dă aci interesante și foarte sugestive dialoguri, din cari urmează un incident, care a dat naștere apoi întregii acțiuni a romanului. Ca să facă pe placul Anei, Comăneșteanu se decide să se însoare cu Mia, fata preotului. Dus la moșia părintească, lângă tatăl-său, ni-se desfășură pasagi admirabile pline de duioșie și larg impresionism. Comăneșteanu luă aci hotărârea de a lua pe Mia, hotărâre pe care o considera ca și o jertfă.

„Trebuia să se sacrifice pentru Ana...”

„Să-și jertfească el libertatea pentru vanitatea nejustificată a unei femei!.. Nu era logic. Nu era. Dar adevărata frumusețe a sufletului stă tocmai în împlinirea unor datorii, ce mai întotdeauna par nelogice. Nu e logic să sufere el, ca să nu sufere ea; dar e foarte frumos”.

Dela tatăl său, Comăneșteanu, îndepărtat de vălmășagul unei vânători, trece la moșia generalului Villara, unde erau sosiți din Ardeal și

preotul Moise Lupu cu soția sa Portia, pentru a petrece sărbătorile Crăciunului lângă fata lor Mia și lângă prieteni. Aci găsim pagini pline de spirit și învățături. Ana dă prilej la o discuție întinsă cu părintele Lupu, din care reiese scepticismul aristocratic al celor din regatul liber — și idealismul patriotic și înălțător de suflet al fraților lor de peste munți. Acestora autorul nu exagerează când tinde să le însușiască adevăratele sentimente patriotice și sociale. Căci, (în paranteză vorbind) poporul liber are fel de fel de curente și bune și rele, și are felurite idealuri, pe când noi ne conducem de un singur curent în viață: patriotismul — și un singur ideal: libertatea.

Ana aranjează aici la țară, căsătoria lui Comăneșteanu cu Mia. Tinerii pleacă după aceasta în Italia.

Sunt strălucitoare și impresionează adânc, paginile acestei călătorii cu scene psihologice, redată cu o finețe rară, care arată, că elegantul poet poate fi tot pe atât de elegant romancier. Adeseori ne uimesc motivele de cugetare, cari uneori subtile, par'că se ascund printre rânduri, ca să reapară apoi clare, când recitești frazele aci emotive, aci deschizătoare de orizont.

Căsătoria asta a fost negândită bine, aproape bruscă. Comăneșteanu încă sub mrejele în care-l ținuse Ana, scapă de ele din ceas în ceas, prin farmecul Miei, pe care o știa nevasta lui și în apropierea căreia, simțurile lui îl îndemneau să găsiască fericirea. Rezerva Anei, nu era decât așteptarea aceasta. Când ea după mai multe zile de observări și veghieri sufletești, s'a convins, că el simte pentru ea adevărata iubire, atunci și-a lăsat inima să-i palpate în voie, sigură și fericită. Ea simțise dela început că-l va iubi, el nici nu visase s'o iubească și acum se iubeau amândoi cu adevărat.

Și fericiti părăsesc Italia, după dorința Miei de a nu cheltui prea mult, și se reintorc în Transilvania, spre a vizita Ardealul, unde Mia avea părinți și rude prin mai multe sate. Autorul scoate în evidență, deosebirea între frați, cu impresiile lui Comăneșteanu asupra limbei și moravurilor. El se miră când intră în Sibiu având impresia că vede o țară românească nouă. „In adevăr mai toți negustorii știau românește. Unii însă vorbiau limba numai de nevoie. Li înțelegeai că legau fraze compuse din noțiuni substantivale fără fluiditatea verbelor. Dar în fine vorbeau. Pe stradă, în restaurant, la gară, la hotel, peste tot, Comăneșteanu avu impresia că se găsește în țara românească, într'o țară românească bizară, în care se părea că oamenii au visat o limbă încântătoare, iar deștepându-se nu și-au mai amintit-o întreagă cum era în vis ci au recompus-o fragmentar. Și astfel se urgitează încă și astăzi aprobarea statutelor; se exoperează consimțământul ministerelor; se putisează exemplarul pentru *substernere* la Majestatea Sa, iar *Plenipotențiații pot ast mod* a complecta studiul lor în *acel ob ect*, parte în *praxă* parte în *teorie*...” Și Mia spune: „Nu vorbim frumos; dar venim la domniile voastre să vă cerem înapoi împrumutul de acum un veac.

„Comăneșteanu se uită la dânsa nedormit: — Care împrumut?”

„Fata zimbea:

— Împrumutul de acum un veac când domniile voastre vorbiați grecește și noi v'am ajutat să vorbiți românește. Cu o destoinicie minunată domniile-voastre ne-ați întrecut. Poate, ce e drept, în graba juvenilă cu care v'ați alcătuit limba cultă de astăzi, ați luat cam multe franțuzisme, dar noi trebuie să vă urmăim pe calea asta că doar domniile voastre sunteți speranța și lumina pentru noi”.

Tinerii colindând prin sate, Comăneșteanu are ocazia să vadă cât de viu este aci rolul moral al bisericeii. Un preot strânge poporul într'o piață, după eșirea din biserică și-i cere ofranda pentru un scop național, și toți se grăbesc să-și dea creișarul.

Jandarmii văd și știu că trebuie să se plătească amenzile unor ziariști, ca ei să nu fie

închiși, iar ziarele să apară. Preotul este arestat — Comăneșteanu se revoltă, amenință un jandarm, din care atitudine fu și el arestat neavând actele necesare la dânsul. Mia rămâne singură și simte atunci, și după ce se plânse tatălui său, că își iubește bărbatul mai mult chiar de cum își iubise înainte părinții, ca ochii din cap.

Scena aceasta dintre fiică și tată este sgu-duitoare. Preotul Moise Lupu, preotul-apostol, își vede fata pe care o crescuse atâția ani în vigurozitatea credințelor naționale, transformată dintr'odată în femeie dominată de bărbatul ei, care era totul pentru ea.

Revolta tatălui, desmeticește pe fiică, și Mia întărindu-și sufletul, se decide să se ducă la socrul său în România pentru a aștepta acolo întoarcerea bărbatului.

Cu asta se sfârșește „Indreptări”.

Romanul românesc este foarte restrâns, și în acest gen avem puțini scriitori, dintre cari poezii Vlahuță și Traian Demetrescu au reușit, primul cu „Dan”, al doilea cu „Cum iubim” să ne dea opere de seamă. Poetul Duiliu Zamfirescu și d. Delavrancea ne-au dat mai multe romane de valoare. Dar poate că nici unul din romanele românești n'ar prinde mai bine poporului nostru, ca „Indreptări”. Il recomandăm cu toată căldura cititorilor noștri.

INFORMAȚIUNI

Arad, 22 Iulie 1911.

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Căldura mare, durează înainte.

Prognostic telegrafic: Schimbare în temperatură nu se așteaptă.

La amiază căldura e 26.5 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klg.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.—
Secară ”	”	2.95
Cucuruz pe Iulie	”	—
” August	”	7.50
Ovăș pe Oct.	”	8.—
Cucuruzul pe Maiu 1912	”	7.10

Pe dealul viilor

E început de toamnă. Stori de rândunele se duc în zări... Frunza 'n codru s'a rărit, și peste vărfuri pleșuvite trec prigorii călătoare.

Au amuțit și tocaliile gureșe, iar isoarele grăbesc spre văi, mai sprintene, mai spumoase ca de obicei... Urle încet cărarea „Dorului”, care duce spre dealul viilor. Satul a rămas în urmă, înșiruit de-alungul văii. Ca un fir de argint se strecoară printre sălcii apă Oltului. Nouri albi, răsleți se distramă pe întinsul cerului, pecând umbre fugare gonesc din deal spre văi...

Am ajuns la crama b. erului Năstase ridicată pe culmea lui Bran. Aci se întâlnesc vânturile din tot cuprinsul, iar ochii de-abia lămuresc satele fumegând pe spinarea dealului.

M'așez la umbra unui ciulpan, și ascult cum fluieră grauri în dunga pădurii. Pe șesuri se zăresc turme la pășune; iar satul din gura văii, plânge un clopot de vecernie l..

Trece pe lângă mine o șopărlă verde. Se oprește pe un măracine uscat, mă privește cu spaimă, apoi se ascunde în iarba părliță de soare...

Se stârșește un vânt din spre iazul Cobrenilor. Zările se întunecă, iar pădurea de mesteceni își pleacă fruntea.

Prinde a se mișca o frunză din ciulpan, apoi o ramură, mai în urmă tot crângul se clatină, se îndoaie, se sbuciumă.

Dar, a fost un vânt trecător!... A ieșit iar soarele din nouri, și pare mai aprins, mai strălucitor l..

Mă duce gândul în spre fata morarului... Am înțalnit-o asară în dosul iazului...

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 bucăți ! calese diferite la dispoziție. ! Telefon 439. Prețcurente se trimit grătit ! și francat.

... este arestat
... înțință un jan-
... arestat neavând
... rămâne singură
... anse tatălui său,
... chiar de cum
... ii din cap.

... tată este sgu-
... preotul-apostol,
... atâția ani în
... e, transformată
... e bărbatul ei,

... pe fiică, și
... cide să se ducă
... a aștepta acolo

... ptări“.

... rte restrâns, și
... ri, dintre cari
... esen au reușit,
... Cum iubim“ să
... uiliu Zamfirescu
... multe romane
... nul din romanele
... poporului nostru,
... cu toată căldura

... TIUNI

... 22 Iulie 1911.

... i.

... eorologic —

... nte.

... abare în tempera-

... Celsius.

... Budapesta

... Cor. 11.—

... „ 2.95

... „ —

... „ 7.50

... „ 8.—

... „ 7.10

... ilor

... de rândunele se duc
... i peste vărfuri ple-

... ar isoarele grăbesc
... se ca de obicei...

... care duc spre dealul
... t de-alungul văii. Ca

... sălcii apa Oltului.
... nsul cerului, pe când

... răi...
... Năstase ridicată pe

... Anturile din tot cu-
... satele fumegând pe

... și ascult cum fluieră
... se zăresc turme la

... lănge un clopot de

... verde. Se oprește
... cu spaimă, apoi se

... re iazul Cobrenilor.
... mesteceni își pleacă

... în ciulpan, apoi o ră-
... tatină, se îndoaie, se

... și pare mai aprins,
... morarului... Am în-

... d

... trimit grătuț!

... Ce frumoasă, ce tânără e fata morarului !.
... Răsărea luna dr-asupra codrilor. Apa, se arunca
... mânioasă în lăptocul morii, pe când un miros de malai
... crud vene dintre plopii înșiruiți pe mal...
... M'apropii de punte, și o zăresc la irugă. Sta răzi-
... mată de un arin, și cânta o doină...
... Trec încet pe dinaintea-i, și nu mă vede... Ba s'a
... prefăcut că nu mă vede... Când întorc capul o prind ră-
... zând... Toată lumina lunii îi tremura pe obrazii rumeni...
... Mă reped și o cuprind în brațe. Ce dulce e gura fetii
... morarului !..

... Imi zice mâniață :
... „Dă-mi pace bădiță !.. Ce, crezi că am să te rog ?
... Ori treci așa ca domni pe lângă mine, fără să mă bagi
... în samă !
... Eu nu-i răspund, dar o sărut într'una !.
... Am împăcat-o târziu pe Ani... Cu sărutări, cu vorbe
... dragi, tot am împăcat-o !.
... Așa se împacă fetele !..
... Și era o noapte frumoasă de toamnă, cu cer în-
... stelat, și cu frunze ruginite, care cădeau una câte una
... din arinul stufoși !..

Const. A. Giulescu.

De-ale noastre.

Ecaterina Pitiș. *Anunțăm cu bucurie cetitorilor noștri, că d-șoara Ecaterina Pitiș, mult prețuita scriitoare, a intrat în rândul colaboratorilor noștri regulați. Deja în numărul nostru de azi aducem o poezie a d-sale.*

Sfințire de biserică. Epitropia bisericii gr. cat. din Cecărlău ne anunță sfințirea bisericii nou zidite din loc, care se va serba în 6 August st. n. 1911.

Cu aceasta ocaziune tinerimea academică din jur aranjează în beneficiul bisericii din loc în seara de 6 Aug. st. n. *Petrecere cu dans.*

Programul prelegerilor populare stabilite de despărțământul Dobra al Asociațiunii a se ținea în vara aceasta :

1. Boz, în 30 Iuliu, p. m. Conducătorul adunării : Zevedei Murășan. Proiecțiuni cu Schiopticonul ; Cauzele proceselor de dr. Chirilovici ; Stupăritul de loanichie Oprean.

2. Tisa, în 2 August p. m. Cond. Iosif Morariu. Proiecțiuni cu Schiopticonul. Despre concubinată, de Em. Suiuga. Beția, de I. Morariu. Portul național, de I. Morariu.

3. Tătărești, în 6 August, p. m. Conducătorul d. Ioan Maior. Cauzele de proces, de dr. Chirilovici. Urmările beției, de d. Datca.

4. Almaș-Seliște, în 10 August p. m. Cond. I. Morariu. Proiecțiuni cu Schiopticonul. Cartea funduară de dr. Maior. Tovărășiile și asigurarea vitelor de T. Roșiu. Sfaturi igienice de Iosif Morariu.

5. Carmazinești, în 20 August p. m. Cond. Zevedei Murășan. Din legile țarei, de dr. Dragomir. Vieritul de E. Șuiaga.

6. Săcămaș, în 3 Septembrie, p. m. Cond. Em. Șuiaga. Proiecțiuni cu Schiopticonul. Cultura viilor, de P. Hada. Asigurarea vitelor, de domnul T. Toșu.

Daruri pentru școală. Comitetul parohial gr.-ort. rom. din Mogoș-Mămăligani, tractul Lupșa, aduce cele mai sincere mulțumiri binefăcătorilor, cari au dat ajutor pentru zidirea școlii din Mogoș-Mămăligani, îndeosebi d-lor : Vasile de Stroiescu, marele binefăcător al neamului românesc 600 cor. ; Vasile David, paroh gr.-ort. în ldc pentru că a dăruit locul în valoare de 400 cor. destinat pentru edificarea școlii ; „Albina“, institut de credit și economii, Sibiu 100 cor.

„Aurora“, casă de economii în Abrud 50 cor. ; Ioan I. Papp, episcop în Arad 20 cor. ; Iosif Serafin, preot militar în Saraievo 20 cor. ; firma I. B. Misselbacher sen, Alba-Iulia 20 cor. ; filiala Carl F. Jickeli, Alba-Iulia 20 cor. ; drl Lazar Popovici, medic, Viena 10 cor. ; dr. Emi Babeș, adv. în B.-pesta 10 cor. ; dr. Ioan Pap, adv., Alba-Iulia 11 cor. ; dr. A. Dumitrian, medic, B.-pesta 10 cor. ; E. Unguruanu, adv., Timișoara 10 cor. ; Ioachim Muntean, protopop, Agnita 10 cor. ; Domn. Nicolae Mihaiu, iurist, B.-pesta, pe lista de colectă Nr. 114 20 cor. ; d. Niculau Nistor, canonic în Lugos 5 cor. ; Niculau Făzeșanu, protopop militar, Brașov 5 cor. ; Dumitru Birăuș, redactor B.-pesta 5 cor. ; Es. Costinas 2 cor. ; Dumnezeu să le răsplătească.

Ceice au primit apeluri, sunt rugați a le

trimite și ei. In acest fel avem bună nădejde a putea zidi iubitorilor noștri copii de Moși din această comună din creerii Munților-Apuseni mult dorita școală.

Ioan Trifa,
epitr.

Invitare. Adunarea congregațională a comitatului Selaj fiind conchemată pe 31 Iulie a. c. invită pe d. membrii români ai congrățiunei comitatense, ca pentru prealabilă consfătuire asupra obiectelor puse la ordinea de zi să binevoiască a participa la conferința intimă, ce va avea loc în Zelau în hotelul „Tigris“ la 30 Iulie a. c. 7 ore a. m. și succesive la adunarea congregațională din aceea zi la 10 ore p. m.

Nou avocat român în Budapesta. După cum aflăm d. dr. Liviu Lința, avocat de origine din părțile Bănățene s'a stabilit în Budapesta, unde și-a deschis cancelaria, VIII. Hunyadi utca 15.

Medici militari români. Terminând cursul din Viena, au fost numiți în serviciu la spitale de garnizoană următorii medici români militari : Dr. Ștefan Banfi la Sibiu ; dr. Aurel Botei la Pojon ; dr. Cornel Circa la Triest.

Logodne. Ne împlinim o plăcută datorie, când anunțăm logodna gingașei d-șoare Lucica Isac, fiica distinsului juriscensul d. Isac din Cluj cu d. dr. Ioan Tripa, jun. din Igris.

Să fie într'un ceas bun.

— Anunțăm cu plăcere, că d-șoara Genica Irimie din Deva s'a logodit cu d. Sabin Piso din Timișoara.

Felicitări!

Cununii. Victoria Tăslăuanu și Maxim Domide căsătoriți. Bilbor, Iulie 1911, Felicitări.

— Duminecă 17/30 Iulie, la orele 11 și jum. a. m. va avea loc cununia d-lui Romulus Cosma cu d-șoara Maria Ghimbașan în biserică gr.-ort. română din Stupini-Erașov. Nuni vor fi d-na și d. Gh. Făban.

Felicitările noastre.

Din patrie.

Cadoul de nuntă al Majestății Sale. Ziarele boeme din Praga comunică, că Majestatea Sa Impăratul Francisc Iosif I. s'a hotărât să cumpere dela arhiducele Ludovic Salvator castelul din Brandeis, cu scopul de a-l dona miresei moștenitorului presumpțiv principesei Zita de Parma.

Prețul castelului poetic situat și frumos e șase milioane coroane. Suma aceasta Majestatea Sa o va plăti din cassa sa privată. Pitorescul castel se transformează deja. Aci va fi rezidența de iarnă a tinerei perechi.

Omor în Radna nouă (Șanț). Ni-se scrie : În 18 I. c. la miezul nopții iarăș a triumfat diavolul beției, numai, că acum și-a ales terenul în ținuturile cândva virgine a vâlceleii Someșului.

Gavril Bogdan, servitor comunal, a primit în gazdă peste noapte un lucrător dela baie, care și-a petrecut toată noaptea la izvorul nesecat a renumitei Brecheroaie. Țișterul nostru cherchelit uitase, că datinele Românilor nu sunt identice cu ale Arabilor și s'a purtat de tot necuviincios față de femeia găzduitorului său. Bogda a răbdat până la o vreme, în urmă la poftit afară din casă.

De aici țișterul se duse pela grajdurile sătești, unde a început să aprindă mereu chibrite, până ce l-au prins vigiliile de noapte și l-au arestat.

Din nefericire carcerul e în nemijlocită apropiere a chiliei servitorului, despărțit abia prin un perete de scânduri. Diavolul beției începu să se manifeste. Cum a ajuns bețivul în carcer a înscenat un cancan țiptăresc, aruncând cu tot ce-i cădea la mână în perețele despărțitor. Vigiliile de noapte s'au adunat înaintea carcerului și au provocat servitorul să-l îndrume la ordine, că de nu vor fi siliți să-l lege. Servitorul a intrat la fostul său oaspe și l-a apostrofat pentru purtarea scandaloașă. În clipa următoare s'a dat înapoi ținându-se de pânțele și văietându-se. Mai apoi căzu morman. Țișterul, adevărat spintecat.

Medicul sosit nu i-a mai putut ajuta nimic.

Bietul Bogdan muri.

Perfidie ori prostie ? La recepția parlamentului austriac în sala de ceremonii dela Palat pentru ascultarea mesagiului, un deputat s'a prezentat în costum național foarte ciudat : prisluc roșu fără mâneci, cămașă împeștrită, peste pantaloni violeți, vârați în cisme largi, și încă o măciucă cu mâner de fer în formă de toporaș, cum poartă Ungurii. Corespondentul lui „Pesti Hirlap“ amintește și el impresia bizară ce a făcut acest deputat cu gust exotic, și adaugă, nu fără maliție, că era Român, deși toată lumea știa, și toate ziarele au scris încă în raportul despre ședința primă, că e Rutean. Firește, ziarul maghiar a voit să facă bucurie cetitorilor săi, răsând un pic de Valachi Să-i fie de bine.

Un nou proces al Slovacilor. Procurorul din Eperjes a intentat proces de agitație fostului deputat slovac Milan Hodja, pentru un articol apărut în ziarul „Slovenski Tizdenik“, în care dl Hodja ataca administrația ungurească, argumentând cu pilda unui anumit Spillenberga Barna, subprefect în Gralt. Tot din pricina aceasta este pus sub acuză, ca informator și dl Anton Mihalek, directorul băncii slovacăști Tatra.

Jekelfalussy. După un morb îndelungat azi dimineață a decedat fostul ministru de apărare a țării al guvernului coaliționist Ludovic Jekelfalussy.

Ludovic Jekelfalussy de Jekelfalu și Margitfalva mareșal campestru, șambelan de Curte c. r. s'a născut în 12 Oct. 1848 în Szacsur (comitatul Zemplén).

S'a dedicat carierei militare. A avansat repede, parcurgând după olaltă toată gama strălucită a carierei ce i-s'a îmbiat până ce a ajuns șef de secție în ministerul de războiu. Când a ajuns coaliția la putere a primit portofoliul ministerului de apărarea patriei.

Dela frați

Din Bucovina. — Întru ajutorarea celor păgubiti de inundații, a venit M. Sa Impăratul cu suma de 20.000 cor., iar guvernul cu 30.000 cor. Pagubele pricinuite întrec însă suma de câteva milioane.

— Deputații naționali-democrați au înaintat către Excelența Sa prezidentul țării Bleyben două interpelațiuni. Prin una cer trecerea Românilor din Costești (districtul Vascauți pe Ceremuș) în cadastrul național. Acești Români au fost trecuți de dragul comisariilor guvernamentali în catastrul rutean.

Și mai zică cineva, că suntem bine tratați în Bucovina!

Prin a doua apelează deputații la simțul de dreptate al prezidentului țării, ca să iee în considerare cererile Românilor din Cucuirmare și Mihalcea (districtul Cernăuți), cari cer de un timp îndelungat școli românești.

Cu toate, că majoritatea covârșitoarea acestor comune e românească, guvernul zădărnicește introducerea școlilor românești. Poporul e foarte amărît din cauza acestor fărădelegi.

Să ne fie permis, a aminti în trecut, spre lămurirea cetitorilor, că Românii din Mihalcea au închis cu câteva luni înainte cu putere școala ruteană din sat și s'au prezentat apoi în număr de vr'o câteva sute la prezidentul țării, cerând să li-se dea copiilor lor creștere românească.

Vom avea până 1 Septembrie 1911 școli românești în Cucuirmare în Mihalcea ?

— Reuniunea învățătorilor români din districtul Gurahumorului întreprinde în frunte cu energicul său președinte d. C. Cozmiuc, o mare excursie instructivă în Regat. Excursionistii, cari beneficiază de 75% reducere pe căile ferate române vor vizita portul Constanța, Bucureștii, castelul Peleş și asistând apoi scurt timp la cursurile de vară din Valenii de Munte, vor rămânea la 13, 14 și 15 August st. n. în Târgoviște la congresul învățătorilor din România.

— Banca cehă a revocat împrumuturile dela centrala însoțirilor economice române din Bucovina. Centrala iarăși a revocat până la 10 Noemvrie 1911 împrumuturile acordate la toate băncile sătești din Bucovina. Cauzele revocării sunt neînțelegerile dela ambele partide române. Partidul apărărist a obiectat conducătorului centralei dr. Florea Lupu, că conduce rău centrala și astfel a discreditat-o în fața publicului.

— Liceul al III-lea de stat din Cernăuți încă nu-și are edificiul său propriu. Guvernul a pus la dispoziție sumele necesare pentru zidire, dar deputații nu se pot uni asupra locului de zidire. E timpul suprem, ca să fie înlăturat acest scandal nemaipomenit.

Au cerșit îndeajuns Românii localuri dela străini pentru copiii lor.

— Au sosit vacanțele. Satele mișună de tineri, întorși dela studiu. Dar acești tineri entuziasmați știu să-și împlinescă datoria lor, căci dau împreună cu intelectualii satelor petreceri populare, împreunate cu teatru, concert, recitări etc. O faptă foarte frumoasă, căci venitul curat e destinat totdeauna pentru scopuri naționale. Aceste petreceri jocă un rol însemnat în satele mixte, unde-i luptă înverșunată între băștinașii Români și veneticii Ruteni.

Asupra unor petreceri mai însemnate vom reveni.

Cor.

Excluderea definitivă a profesorului dr. Chiricescu. Deși comisiunea de judecată, care a condamnat pe d. profesor dr. Chiricescu să fie exclus pentru totdeauna din învățământ, opinase, în vederea serviciilor aduse de inculpat facultății de teologie, să i-se suspende pedeapsa, d. Arion, ministrul instrucțiunii a aprobat sentința numai în partea condamnătoare. Prin urmare, d. Chiricescu, care s'a făcut vinovat de șantaj, trădare de scrisori confidentiale și tănuire de sacrilegii, rămâne pentru totdeauna exclus din învățământ.

Foarte bine a procedat d. Arion. Un profesor, care se dovedește că s'a făcut vinovat de păcate atât de grave contra onoarei și demnității de educator și om nu mai poate să rămâie pe catedra sa. Și mai ales un asemenea profesor nu poate fi iertat, atunci când el este chemat să cultive sufețele și să formeze caracterele viitorilor preoți.

Astfel, cu excluderea pentru totdeauna din învățământ a d-lui Chiricescu se face ultimul gest de dreptate în scandalul sinodal. „Amicii” noștri Ungurii, cari jubilau de acest scandal, ar putea să ia pildă dela energia cu care guvernele românești știu să procedeze contra elementelor rele, capabile să compromită prestigiul civilizației noastre, oricât de sus ar fi plasate aceste elemente.

Pretenții ridicole. A produs mare ilaritate la București, indignare plină de copilărească invidie a cercurilor șoviniste din Budapesta, că mareșalul Noghi, marele învingător dela Port-Arthur, a venit la București, iar Budapesta a ocolit-o.

Și de-aceia, guvernul maghiar a făcut stăruinți foarte genante pe lângă viteazul general japonez să viziteze, când s'o 'ntoarce din Constantinopole și capitala Ungariei. Om bine crescut, Noghi n'a putut să refuze. Sunt informat însă că această importună stăruință n'a fost de loc de natură să încante pe mareșalul Neghi.

Se vede că Ungurii au fost sortiți să jicnească chiar atunci când vor să fie amabili.

Camera de Comerț. Eri s'a făcut cu o deosebită solemnitate instalarea nouilor membri ai Camerei de Comerț în noul palat. A fost ales președinte tot d. D. Hagi-Teodoraki, vice-președinte d. Prager și secretar d. Chr. Stoicovici.

Au ținut discursuri cu acest prilej d-nii Dristorian, prefectul județului, D. Hagi-Teodoraki arătând cum înțelege să conducă și pe viitor această instituție, d. Nenițescu, ministrul industriei, schițând cari vor fi legile de protecție și stimulare a industriei și comerțului pe cari le va face și dizertând asupra repauzului duminical.

Un balon... furat. La aerodromul dela Kitila, din România, s'a săvârșit un furt îndrăzneț.

Balonul „Columbia”, cu care căpitanul Tomik, a făcut acuma două săptămâni o ascensiune, a fost furat în împrejurările următoare:

Joi, pe la orele 10 dimineața, s'au prezentat la aerodrom doi indivizi, cari, dându-se că trimiși din partea căpitanului Tomik, au cerut să li-se dea balonul spre a-l duce la gară. Cererea le-a fost imediat satisfăcută. Cu trăsura, cu care au venit cei doi indivizi, au luat balonul și au dispărut. După amiază, când d. Farte, proprietarul balonului a venit la aerodrom și a aflat, că două persoane au venit de au luat balonul, s'a putut afla, că la mijloc a fost un îndrăzneț furt.

D. Farte a adus cazul la cunoștința parchetului. Din această cauză, ascensiunea, pe care căpitanul Tomik, urma să o facă Duminecă în grădina Cismegiu, în folosul inundațiilor, a fost amânată.

Petreceri.

Tinerimea rom. din Hunedoara vă invită la Petrecerea de vară, ce o aranjază cu concursul muziceii militare a regimentului de infanterie Nr. 64 din Orăștie, Duminecă, în 30 Iulie, st. n. 1911 în pavilionul de vară a hotelului „Fabrica de fer”, cu prilejul ținerii adunării generale a despărțământului VIII. Deva a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”. Prețul de intrare: de persoană cor. 150. De familie 3 coroane.

Inceputul la orele 8 seara. În pauză să va juca „Călușeral” și „Bătuta”. Dama sunt rugate să se prezinte în costume naționale.

Din străinătate.

Mișcarea monarhistă în Portugalia. Vestea despre o încăierare între armată și locuitori se confirmă. În orașul Gaimaraes, unde spiritul clerical e încă foarte puternic de fapt au avut lupte, cari s'au sfârșit cu mulți răniți. Regimentul 20 a fost dislocat în acest oraș. Populația, care cunoștea spiritul republican al acestui regiment, l-a primit cu huiduieli și cu pietri. Atacurile au devenit atât de vehemente, încât suboficerii s'au văzut îndemnați să adreseze poporului cuvinte de liniștire. Toate au fost însă înzadar. Publicul a erupt în urale și mai puternice pentru monarhie și biserică. Armata s'a refugiat într'un edificiu, care a fost apoi asediat din partea mulțimei. Guvernorul a adus trupe auxiliare, cari au mântuit armata asediată. În Coimbra s'a întâmplat un conflict la universitate. Din partea guvernului s'a fost exmis o comisie pentru aplanarea conflictului. O parte a locuitorilor a primit pe acești oficanți cu urale, o altă parte însă, cam 5000 de inși cu huiduieli. Urmarea a fost o luptă sângeroasă de stradă între cele două partide, cari a durat ziua întreagă și a avut numeroși răniți. Ex-regele Manuel pare a urmări cu atențiune aceste mișcări. O pretinsă declarație a lui ar fi mărit și mai mult partidul monarhist în Portugalia. Se zice, că regele a zis, că la eventuală reocupare a tronului, ar interzice mamei sale și sfetnicilor ei să mai între în Portugalia. Această declarație ar fi mărit în măsură însemnată numărul partizanilor săi.

Germania în Maroc. Comunicatele ziarelor referitor la tratativele dintre Cambon și Kiderlen-Wächter au fost declarate de false de unele cercuri pretinse bine informate din Berlin. După aceste știri situația trebuie privită ca mai bună. Intre cei doi reprezentanți se discută acum numai unele amănunte cu privire la rezolvirea definitivă a conflictului, cari vor fi stipulate cel mult în zece zile. Cari sunt însă aceste amănunte nu ne spune nici această știre. Asupra lor avem două știri contrazicătoare. După una Germania ar abdice de Maroc în schimbul unor colonii din Congo, după altă știre Germania nu se poate mulțumi nici pe departe cu compensații din cantonul Africeii. Germania vrea să-și întărească drepturi cu privire la Maroc, unde are și până acum interese economice însemnate.

Germania are interes să țină la independența Marocului și nu va abdice ușor de pretenziunea aceasta.

Record aviatic. Aviatorul Loridan a produs un nou record. Cu un mic aparat Farmann s'a ridicat la orele 3 și 20 minute dimineața și a petrecut în aer fără întrerupere până la 3 ore și 5 minute după amiază.

A petrecut deci în aer 11 ore și trei sferturi. Înălțimea a fost 3290 metri, iar calea per-

cursă a fost de 57 kilometri. La coborâre a fost apucat de ameteți. Loridan a câștigat pocalul lui Michelet.

Catastrofa de cale ferată în Mexic. O telegramă primită din New-York de ziarul „Berliner Tageblatt” anunță că la Morilia (Mexic) a avut loc o groaznică nenorocire de trenuri. Sunt 40 de morți și numeroși răniți.

Complotul contra Turciei. Într'un articol de fond de două coloane, marele scriitor englez și eminentul ziarist Gardiner, directorul ziarului „Daily News”, aruncă, într'un mare ziar ministerial, un strigător de alarmă asupra întunecosului complot ce se urzește împotriva libertăților turcești, cu prilejul chestiei albaneze, de către conspiratorii catolico-reacționari ai Europei.

Dupăce demonștră că răscoală catolică — Malisorii sunt catolici — de fapt zdrobită, nu trăește decât din sprijinul ce-i dau Muntenegru, Rusia și Austria, d. Gardiner dezvăluie în termeni elocvenți motivele, pe cât de perfide pe atât de interesate, cari determină operațiunile clandestine ale acestor două din urmă puteri.

Rusia, spune dânsul, furnizează rebeliilor oameni, bani și provizii prin mijlocirea Muntenegrului. Clericala Austrie dă și ea sprijinul catolicilor albanezi. Dar nici Austria nici Rusia nu se sinchiesc de interesele Albaniei. Ele urmăresc ruina tinerilor turci și triumful vechiului regim anterior constituției, căci ele știu cât le ar fi de greu să-și împartă o Turcie întărită prin libertate.

Terminând, d. Gardiner formulează un rechizitoriu zdrobitor, contra d-lui Fitzmaurice, dragomanul ambasadei engleze la Constantinopol, un catolic ultramontan, care ține toate firele acestui sumbru copleș și care se folosește de situația lui ca să servească mai de grabă interesele Vaticanului decât pe cele ale cabinetului din Saint-James, căruia îi e funcționar și slujbaş.

Ilustrul ziarist englez face aluzie și la unele informațiuni false și calomnioase, publicate în cea mai mare parte de ziarele din Londra și aiurea, în străinătate.

D. Gardiner încheie ridicând următoarea chestie:

„N'a venit oare vremea ca sir Eduard Grey să supravegheze actele subordonaților săi din Constantinopole și ca presa engleză să-și dea seamă de grava răspundere pe care și-o asumă, pe cât de ușor pe atât de inconștient?”

40 sate distruse de furtună. Guvernământul Velogda din Rusia a fost bătuit de un puternic ciclon. Patruzeci de sate au fost complet distruse. Zidurile mănăstirii de călugărițe s'au prăbușit.

Recolta e distrusă.
Pagubele sunt colosale.

Rubrica de șach

sub conducerea maestrului **Gheorghe Marco** (Viena)

Intrecerea Schlehter-Tarrasch.

Pare că jocul de întrecere între Tarrasch și Schlehter, — doi dintre cei mai mari șahiști contemporani — care e în cursă la Köln, urmărind de interes general, va rămâne nedecis, cum nedecisă a ramas acum un an lupta pentru campionatul mondial între Schlehter și Dr. Dr. Lasker, învingătorul neîntrecutului Steinitz (1836-1900).

După nouă partii, rezultatul e 2 : 2, și 5 remis; dovadă că puterile sunt egale.

Dr. Siegbert Tarrasch are 49 ani și e medic la Nürnberg. S'a remarcat în 1889 la Breslau, locul său natal, câștigând premiul prim, și primul a fost în 1890 la Manchester, 1892 la Dresden, 1894 la Lipsca. În toate turnirurile ce au urmat a fost distins cu câte un premiu, cu cel dintâi la Viena 1898, Montecarlo 1903, Ostende 1907.

Karl Schlehter e vienez, cu 12 ani mai tânăr decât Tarrasch, dar nu mai puțin vestit. Premiul decât ori a participat; la Nürnberg 1896, Budapesta 1896, Viena 1898, și 1908 London, 1899, München 1900, Ostende 1906, Praga 1908, Hamburg 1910. Amintirăm că Lasker nu l-a putut învinge.

Reproducem, după excelenta gazetă din München M. N. N. iarăși, o partie jucată la Köln de cei doi maestrii, prima cu acest prilej, la 29 Iunie.

Partia IX. (Spaniolă).

Alb: Schlechter. Negru: Dr. Tarrasch.

- 1. e2-e4 e7-e5
2. Cg1-f3 Cb8-c6
3. Ff1-b5 a7-a6
4. Fb5-a4 Cg8-f6
5. Cb1-c3

E mai obicinuită aci mișcarea O-O. Tarrasch aceasta a aplicat-o în partia ce am publicat (v. „Românul“ nr. 144).

- 6. O-O O-O
7. d2-d3 d7-d6
8. Cc3-e2 Ff8-b4

Mai agresiv e Fg5. Dar și prin continuarea aleasă de Schlechter ajunge alb în avantaj, pentru că c2-c3 poate urma, cu profit de tempo.

- 9. Ce2-g3 Ce7-g6
10. c2-c3 Fb4-a5
11. d3-d4 c7-c6
12. h2-h3 Tf8-e8
13. Fa4-b3 h7-h6

Pentru a împedeca Sg5.

- 14. Fc1-e3 d6-d5

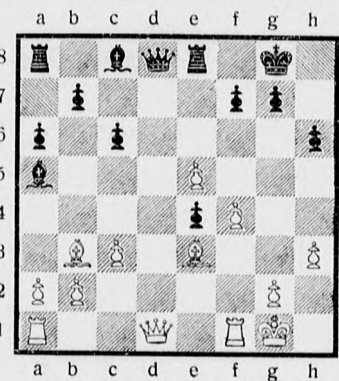
Cercare violentă de scăpare, cu valoare dubie. Mai simplu și mai solid era Fe6. Din altă parte s'a recomandat Fc7.

- 15. Cf3xe5 Cg6xe5
16. d4xe5 Cf6xe4
17. Cg3xe4 d5xe4.
18. f2-f4!

Jucat excelent. Dacă ar urma

- 18. e4xf3 en passant!

19. Dd1xf3, fiind altcum pionul f expus de 3 părți. Alb are acum, pe lângă desvoltarea favorabilă a pionilor săi, un pion acoperit pe e5, iar pionul negru e4 e foarte neajutorat, și ușor ar fi putut să dispară. Configurația este:

- 18. Fc8-e6
19. Fb3xe6 Te8xe6
20. Dd1-b3 Dd8-d3
21. Tf1-e1 Dd3-b5
22. Ta1-d1

Dr. E. Lasker afirmă în ziarul „Berliner Zg. am Mittag“ că alb ar putea cuceri imediat pionul

e4 prin Fd4. Intr'adevăr, nu vedem cu ce ar putea fi apărat acest pion. Maestrul Schlechter desigur a observat trăsătura aceasta, dar, urmând principiul că amenințarea e înai tare decât executarea ei, s'a îngrijit deocamdată de întărirea poziției sale prin ocuparea liniei d.

- 22. Ta8-d8
23. Td1xd8+ Fa5xd8
24. Te1-d1 Fd8-h4
25. Db3xb5 c6xb5
26. g2-g4?

Trebuie, incontestabil, Td1-d7. Negru n'avea mișcare mai bună decât Te7 (căci la 26... b7-b6 urma 28. Td7-b7, Fh4-d4 28. Tb7-b8), iar alb putea după 27. Td7xe7 Fh4xe7 prin Fd4 și Rg1-f2-f3 cuceri pionul e4 care era de luat deja la 22.

- 26. f7-f6
27. e5xf6 Fh4xf6
28. Rg1-f2

Și acum putea fi cucerit un pion prin Td7 cu aceeași procedură ca mai sus.

Dr. Tarrasch a avut noroc că marele maestru vienez, care de obicei tocmai în asemenea situațiuni finale și-a arătat exactitatea, l-a lăsat să scape de astă dată cu remis.

- 28. b5-b4!
29. c3:b4 Ff6:b2
20. Td1-d8+ Rg8-h7
31. Fe3-d4 Te6-c6

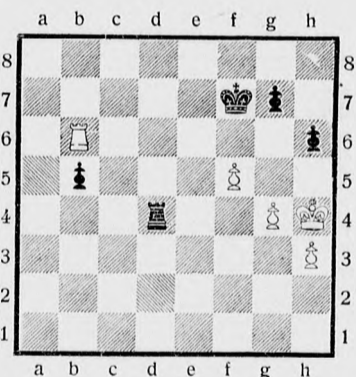
Surprinzător. Alb nu poate opri acum penetrarea turnului adversar.

- 32. Rf2-e3 Fb2xd4+
33. Re3xd4 Tc6-c2
34. Rd4xe4 Tc2xa2
35. Td8-d7 b7-b5
36. f4-f5 Rh7-g8
37. Td7-a7 Ta2-e2+
38. Re4-f3 Te2-b2
39. Rf3-g3 Tb2xb4
40. Rg3-h4 Tb4-c4

Firește, nu 40... Ta4, pentru 41. Rh5 și Rg6.

- 41. Ta7xa6 Rg8-f7
42. Ta6-b6 Tc4-c5

Remis, în situația aceasta:

metri. La coborîre a...

ată în Mexic. O tele...

iei. Intr'un articol de...

er formulează un re...

ea ca sir Eduard Grey...

urturnă. Guvernămîntul...

le șach

george Marco (Viena)

ter-Tarrasch.

ecere între Tarrasch și...

rezultatul e 2:2, și 5...

excelenta gazetă din...

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

Roza dela Disentis

de H. Zschokke

Trad. de Iunius

(14) — Urmare —

Cum e posibil omule să ai o voce atât de dulce și sentimentală și o inimă atât de împietrită?

Și zicând acestea dânsa îmi căzu în brațe și petrecându-și brațele pe după grumazul meu, mă săruta cu apărindere pe obraz și pe gură.

Încă în vreme ce dânsa își vărsa astfel focul dragostei, luai hotărîrea neștrămutată să părăsesc această casă, ce amenința să-mi turbure pacea sufletească.

aibi milă de mine și nu mă omori. Nu pot se mai trăiesc fără tine!

Cel dintâi lucru de care mă apucau a doua zi fu, se aduc în rînduială socotelile vaste asupra administrării estinsei averi a baronesei și a nu mai puțin bogatei sale fice maștere.

— Așadară d-ta vrei se pleci dela noi? — Li spusei și ei minciuna inventată de mine.

— Încă o întrebare! — zise dânsa după o tăcere scurtă.

Buzele-i tremurau în prada unui sentiment de care părea a se rușina și pe care voia să-l suprime.

Univ. med. dr. VICTOR GRAUR medic școlar calificat, profesor de igienă, institut de dentistică. Arad, Andrassy-tér Nr. 22.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Városmajor - Sanatorium și Hydrotherapie 26 odăi aranjate cel n ai modern. Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Am onoare a aduce la cunoștință on. public românesc, că mi-am deschis cancelaria advocațională în Budapesta, VIII. strad. Hunyadi 15.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte: Recipise de amanet, aur, argint sdrobot și bijuterii, Deutsch Izidor, orologier și bijutier.

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

care erai mai nainte! Te-au ofenzat poate? Sau poate te-oi fi supărat eu fără să știi? Văd, că te duci, căci ești nemulțumit cu mine.

— Nu d-șoară, nu! — zisei eu mai adânc mișcat și mai fără cumpăt decât dânsa și îngenuchind la picioarele ei îi apucau mâna.

— Sunt liniștită acum, — zise dânsa cândva. Așa-i, că acum rămâi la noi, — urmă dânsa încurcându-se.

Odată spus acest cuvânt, dânsa-și recăstigă prezența și un zimbet dulce încrezător îi lumina fața.

Și aceasta ne era de ajuns. Despre despărțire nu se mai făcu nici cu un cuvânt amintire. Vorbiam de o mulțime de lucruri, — adeseori lucruri prea neînsemnate, nici un cuvânt însă nu căzu despre dragoste.

LIBRĂRIA DIECEZANĂ

Arad, Strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.
Are în depozit următoarele cărți literare:

Adam I., Constanța pitorească	2.—	Candrea-Densușianu-Speranță, Graiul nostru 2 vol.	6.50	Negruzzi, Cărlanii, Muza dela Burdujani, Corantina	1.—
Anghel-Iosif, Caleidoscopul lui Mirea 2 vol. à	1.50	Candrea, Prolecrele la români	2.—	Nicolaescu-Stoinescu, Căluza stupar. Pamfle, Graiul vremurilor	3.—
Alexandrescu D., Cunoașterea boalelor la animale și vindecarea lor cu mai multe figuri în text	2.50	Dragoslav I., La han la trei ucele	1.50	Popovici Dr. I., Dialectele române	4.80
Anghel-Iosif, Cireșul lui Lucullus	1.50	Dobrescu N., Istoria bisericii române din oltenia în timpul ocup. austriei	4.—	» Poezii pop. române	1.80
Andersen C. H., Mărgăritare, povestiri traduse de Vlăduță	1.50	Dauș L., Dușmanii neamului	2.50	Popovici C. A., Național. sau democr. Rădulescu-Pogoneanu, Studii	2.—
Alexandri, Fântâna blânduziei, piesă în 3 acturi	1.50	Gorun I., Taina a șasa	1.50	Sienkewicz H., Prin foc și sabie, 3 vol.	4.80
— Ovidiu, Dramă în 5 acte	1.50	Gorki M., Mama, roman	1.50	» Fără credință	3.—
Basarabescu I. A., Vulturii, schițe și nov. Beldiceanu N. N., Chipuri dela Mahala — Taina	1.50	Ettinger D. E., Sfaturi cătră mame	1.50	Tzigara Al. Samurcaș, Muzeul neamului românesc	1.50
Boteni-Ionescu, Din satul nostru	1.50	Eftimiu V., Inșirate mărgărite	2.—	» Arta în România	4.—
Björnson Björ., Veselul ștregar	1.50	Hodos Z., Poftă bună, carte de bucate	3.—		
Babeș și Oceanu P., Capra (vacă săracului) studiu biologic, igienic și economic	1.50	Holban A., Oameni celebri din atichitate	3.50		
Bănescu N., Un capitol din istoria mănăstirii neamțului	1.—	Iorga N., Istoria românilor	3.—		
Baronzi G., Poesii alese 1828—96	1.75	» Gânduri și sfaturi	1.50		
Bianu Dr. V., Doctorul de casă sau dicționarul sănătății	14.—	— Istoria lumii	3.—		
Becescu Gh., Silvan în fața morții, nov. Caravan V., Basme și legende străine	1.80	Ibrăileanu G., Spiritul cretic în cultura românească	2.—		
Cazaban Al., Chipuri și suflete	1.50	-- Scriitori și curente	2.—		
Cuza A. C., Naționalitatea în artă	1.50	Ibsen K., Nora sau casa de păpuși	1.—		
Cugler-Poni, Poesii	4.—	Iorga N., Constatări istorice cu privire la viața agrară a românilor	1.50		
Corbu I., Noua teorie cosmogonică	1.40	» Herodot	5.—		
Cristescu Gl., Dor de primăvară, versuri pentru copii cu ilustrații	1.—	» Istoria armatei românești	2.50		
— Carte pentru copii cu icoane	1.20	Iosif O. St., Poezii	2.50		
Coșbuc Gh., Balade și idile	3.—	Kuhne L., Noua știință de vindecare, vindecarea fără doctorii și operații	4.—		
» Fire de tort	2.50	Loti Pierre, Pescar de Islanda	1.50		
» Ziarul unui perde vară	—80	Lagerlöf S., Legendele lui Isus Hristos, trad. de Ciotori	1.—		
» Războiul p. neatârănare	1.—	Macedonski Al., Cartea de aur	5.—		
» Povestea unei coroane de oțel	1.50	Mantegazza, Arta de a se însura	1.50		
» Sacontala	5.—	Metropolitul Andrei baron de Șaguna	7.50		
» Aeneis	2.50	Maeterlinck M., Viața albinelor	3.—		
» Versuri și proză	—70	Mera I. T., Din lumeă basmelor	3.50		
» Valuri alinate	1.50	Pitiș Ec., Poezii	1.50		
Carmen Sylva, Insurat	1.—	Payot I., Educația voinței	2.—		
— Povestile Peșului	—95	Coatu Gr., Din viața țărănească	1.50		
— Povestile unei regine	1.—	Dumbravă B., Haiducul	2.—		
		Dostoievsky T., Crimă și pedeapsă 2 vol.	6.50		
		Freitag G., Dare și avere, 2 vol.	6.50		
		Hétrat B. I., Aevea	2.50		
		Nadejde S., Patimi, roman	2.—		
		» Robia banului, roman	2.—		
		» Din lume pentru lume	2.—		
		Negri C., Versuri, proză și scrisori	1.50		

Cărți pedagogice:

Aslan, Lecțiuni de pedagogie	5.—
Buțureanu V. C., Curente pedagogice	1.75
Borgovan Gr. V., Istoria pedagogiei	3.—
Constantinescu, Curs teoretic și practic de pedagogie și metodologie	6.—
Conta-Kernbach, Elemente de pedagog. » metod.	3.—
Costescu-Dima-Grigorescu-Popescu, Metodica gramaticii, aritmeticii și geometriei	6.—
Compayre Gabr. Herbert și Educația prin instrucțiune	—60
Costescu, Metodica matematicii	5.—
» » limbei române	5.—
» » Istoriei și geografiei	7.—
Cioflan C. P., Ideile lui Iohn Locke asupra educației	4.—
Culea D. Ap., Invățământul d. natură	3.50
Kiritzescu St., Cestiuni de educație și didactică experimentală	2.50
» Cestiuni de psihologie	2.—
Găvănescu I., Istoria pedagogiei, 3 vol.	15.—
» Ideile pedagog. ale lui Locke	1.25
» Pedagogia generală	1.50
» Elemente de psihologie	4.80
Locke I., Câteva idei asupra educației, 2 vol.	5.—
Matthias D. A., Pedagogia practică	4.—
Martig Em., Psihologia pedagogică	3.50
Pestalozzi H., Leonard și Ghertruda	3.50
» Cum își învață Ghertruda copii	1.50
Ufer Chr., Introd. în pedagog. lui Herbert	1.—

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și arcelarea lor o mijloc ște mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

☎☎☎ Telefon Nr. 671. ☎☎☎

În atențiunea tuturor.

— Să cumpărăm pământ. —

În comuna **Tăuț** (com. Arad) se află pământ bun de vânzare. Se parcelează moșia grofului Königsegg. Condițiunile de cumpărare sunt foarte ușoare. După fiecare sută din prețul de cumpărare trebuie plătite la încheierea contractului numai 10 procente. Doritorii se pot adresa încredințatului Titu Babeș, avocat (Budapesta, Erzsébet-tér 18) ori la ampoiulatul domeniului Kis Péter în Tăuț (Feltót, com. Arad). Prețul pământurilor cumpărate se plătește în rate.

Țăranii români pot ajunge ușor la pământ mult, bun și ieftin. Frunțașii de pe sate să-i sfătuiască până nu-i previn țărani de alt neam.

Pentru sezonul de primăvară!

Recomand magazinul meu bogat asortat în pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment în pălării de băieți pe lângă prețuri fixate. Totodată recomand

≡ atelierul meu de blănărie ≡

pentru toate lucrările ce cad în branșa aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

Ioan Bálint („János“)

Timișoara-Fabric. Palatul orășenesc.

„Deganin“ contra gândacilor.

Bucură-te d-nă dragă, că încurând nu vei mai avea gândaci (șvabi) în bucătărie, deoarece firma românească: **F. A. DEGAN din Fiume**, (postafiók Nr. 163) a inventat un praf nou

„DEGANIN“

care e cel mai bun și pe toți îi omoară. Costă 1 Kgr. **3 Cor.** Mai puțin ca 1/2 de Kgr. nu se trimite. Porto costă 72 fileri, iar banii se trimit anticipativ (înainte) la firma susnumită. Dacă comanzi 4 Kgr. Cafea, atunci cere și 1 Kgr. „Deganin“, căci 5 Kgr. se trimit franco. În Fiume toți vorbesc de praful „Deganin“, căci l-au probat cu mare rezultat.

Cere gratis și preț-curent românesc pentru **Cafea bună.**

„Deganin“ cu mare efect.

„Deganin“ moartea gândacilor.

„Deganin“ cea mai nouă invențiune.

Wällischhof

stabiliment de hydrotherapie și sanatorii aranjat conform tuturor recerînțelor moderne; — dietetică după sistemul lui **dr. Sahmann**; — (băi de aer, de soare, de aburi, de aer cald, de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, hysterie, anemie, diabet, diateză urică, reumatism, boale de stomach : : și de intestine, etc. : :

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în : : stabiliment: boale infecțioase și boale psihice. : :

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Giesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detalieri stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fil.
escluziv la mine.

WEINBERGER JÁNOS
prăvăliă de ghete de rangul I-u.
Arad, piața Andrassy nr. 20.
Comande din provincă se execută în aceeași zi.

25 (11)

Szeifert János

sculptor

Arad, Magyar-utca Nr. 29.

Reparaturi se efectuează prompt; comanda din provincă se execută grabnic. — La dorință trimit planuri gratuite. Pentru aceasta solicit binevoitorul sprijin al publicului.

Cu stimă: **Szeifert János.**

Pregătește tot felul de lucrări din acest ram, ca: **iconostase, amvoane, aranjamente pentru biserici și saloane**, tot felul de sculpturi se efectuează pentru tâmplari.

Cele mai bune **oroloage**

Cele mai solide și **juvaericele**

Cele mai moderne
atât pe **bani gata, cât și în rate** pe lângă **chezășie de 10 ani** cu prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în această provincă în întreaga Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul **Românul** (ad. scriu că au citit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, strada ILLÉS nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori ce lucrări
- în bransa aceasta. -

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderae.